

ZORGBOER M/V

SPECIALE
EDITIE
APRIL
2012

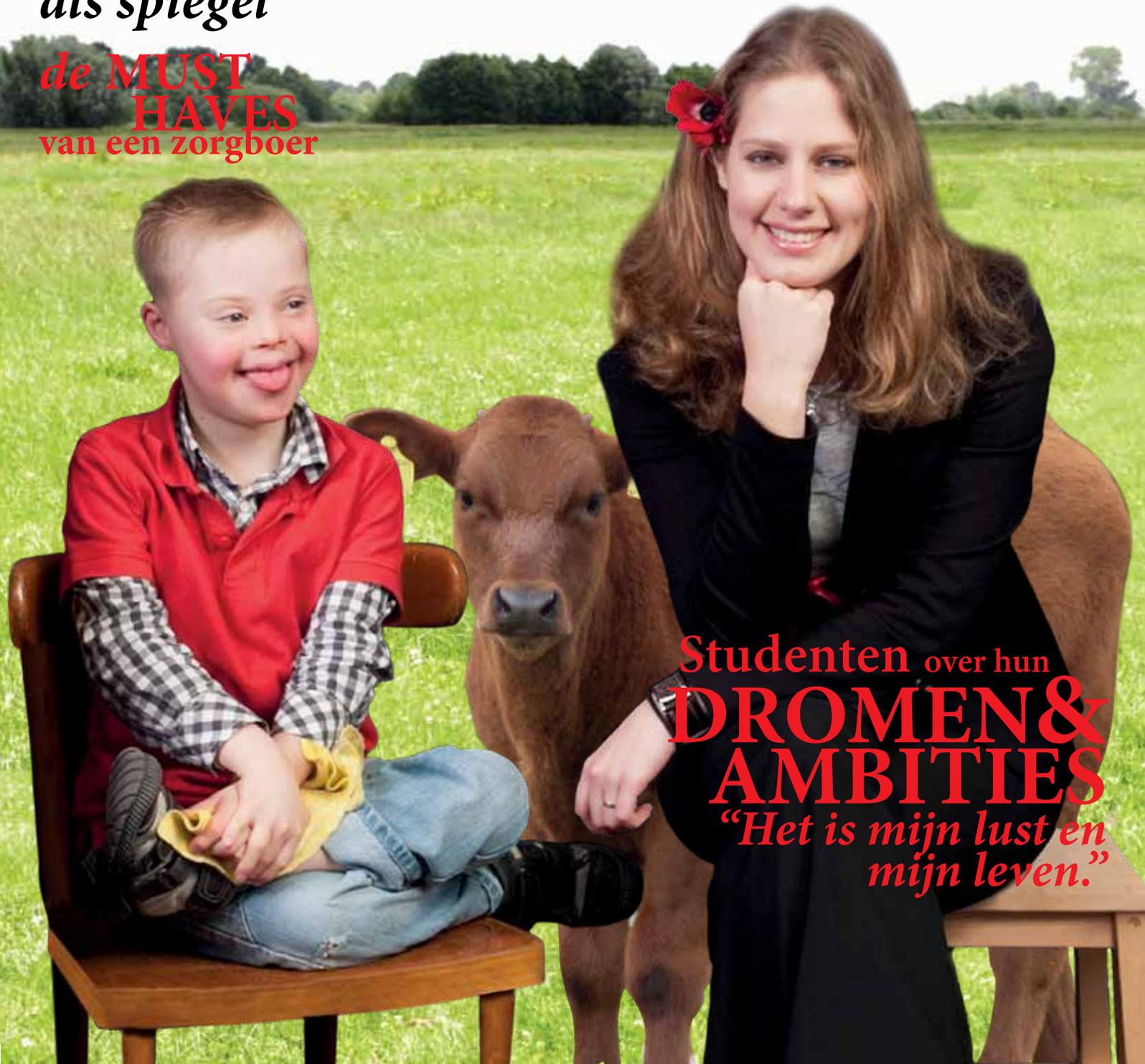
Marijke

VOS: *“Ik vind het
echt lef hebben.”*

ONDERTUSSEN
OP HET ERF...
3x3 verhalen

PAARDEN
als spiegel

*de MUST
HAVES
van een zorgboer*

Studenten over hun
**DROMEN &
AMBITIES**
*“Het is mijn lust en
mijn leven.”*

TAART!

want we hebben een feestje ...

Een authentieke taart met een vleugje glamour! Daarmee laat deze glossy zich vergelijken wat mij betreft.

U vindt er verhalen die laten zien hoe de sector landbouw en zorg en de groene onderwijssector de afgelopen tijd 2,5 jaar met elkaar samen hebben gewerkt om een prachtige opleiding tot zorgboer neer te zetten.

TAARTVULLING

De trioportretten van student, zorgboer en zorgvrager vormen de bodem van de taart. Zij maken het immers steeds met elkaar in het echt op de bedrijven. De interviews met de studenten van de opleidingen dienen als een smaakvolle vulling van de taart: wat zijn hun ambities, waar dromen ze van? Vele andere interessante items, zoals het interview met Marijke Vos, de test 'Ben ik een goeie zorgboer?' en 'Feiten en cijfers over de zorglandbouw' vormen de warmtebronnen en het gereedschap die de taart op de juiste manier afbakken.

ZELF GEBAKKEN

Als projectleider van 'Zorgenloos beleven' werkte ik met medewerkers van verschillende AOC's aan de opleiding voor (jonge) mensen die graag willen werken op een zorgboerderij. De florierende zorglandbouwsector vraagt namelijk om beroepsbeoefenaars met een passende scholing. Vooral creatief ondernemerschap is een belangrijke peiler van de opleiding. Want geen enkel zorgbedrijf is hetzelfde! Elke zorgboerderij heeft zijn eigen klanten, activiteiten, omgeving en aanpak. Ook op dat punt past de metafoer van eigen gebakken taart: die smaken immers allemaal anders. Dat geldt ook voor de onderwijsinstellingen. Die hebben alle acht nu het recept voor de opleiding 'zorgboer'. Elke instelling én regio bepaalt verder zelf hoe de uiteindelijke vorm van het onderwijs eruit komt te zien.

KIJKJE-IN-DE-KEUKEN

Deze glossy maakt ons project af. Het is een van de mooie producten die dankzij de unieke samenwerking van de verschillende onderwijsinstellingen tot stand is gekomen. Het geeft u een kijkje in de keuken van vakmanschap op gebied van bereiden van goed onderwijs passende bij de vraag uit de sector. Prik vooral een stuk van de taart mee! Ik wens u als lezer veel kijk- en leesplezier en hoop dat we verder mogen werken aan een bloeiende toekomst van onderwijs, studenten, zorgvragers en zorgboeren.

**Rita Hanekamp-
de Ruiter**

**Projectleider Zorgenloos beleven
Docent Zorg & Leefomgeving De Groene Welle**

ZORGBOER

inhoud

p. 4
Marijke Vos
"Boerderijen bieden unieke zorg."

p. 8
32
KOUDEKERKE, OENKERK en DALFSEN
Ondertussen in...

p. 28
"Een paard voelt je feilloos aan"

p. 13
MUST HAVES

4 INTERVIEW
"Mensen in hun eigen kracht zetten. Ik geloof wel sterk in die filosofie."
Marijke Vos, voorzitter van de Federatie Landbouw en Zorg, over wat zorglandbouw zo waardevol maakt.

8 TRIOPORTRET
"Hoe Danny zijn favoriete koe verzorgt, dat is echt vertederend!"
Stagiaire Joyce over deelnemer Danny op zorgboerderij Pitteperk.

10 FEITEN EN CIJFERS
Het zorgboerenpak: waar gaat het eigenlijk over?

13 DE ZORGBOER EN ZIJN MUSTHAVES
Welke accessoires mag je als zorgboer niet missen? Zorgboer Sjors laat het zien!

14 TEST JEZELF
Het zorgboerenpak kent uitdaging, is leuk en in ieder geval nooit saai. Maar is het wat voor jou? Test het in deze zorgboeren-quiz!

18 TRIOPORTRET
"Ymkje is lief en Thomas is een grappenmaker."
Demi over haar begeleiders op zorgboerderij Moai Seldsum.

20 DROMEN & AMBITIES
In gesprek met vier studenten Zorg & Leefomgeving. Het wat en waarom van de opleiding tot zorgboer, direct bij de bron.

27 DAGBOEK VAN EEN ZORGBOER
Een dagje op de kinder-/zorgboerderij Zwieseborg.

28 REPORTAGE
"Mensen kunnen helpen met paarden: dat is voor mij echt een geschenk!"
Equitherapeute Marianne Lucassen vertelt over therapie met paarden.

32 TRIOPORTRET
"Ik vind het leuk studenten mee te nemen in hun ontwikkelingsproces."
Annemie van zorgboerderij Landjuweel de Hoeven legt uit waarom ze stagiaires in huis haalt.

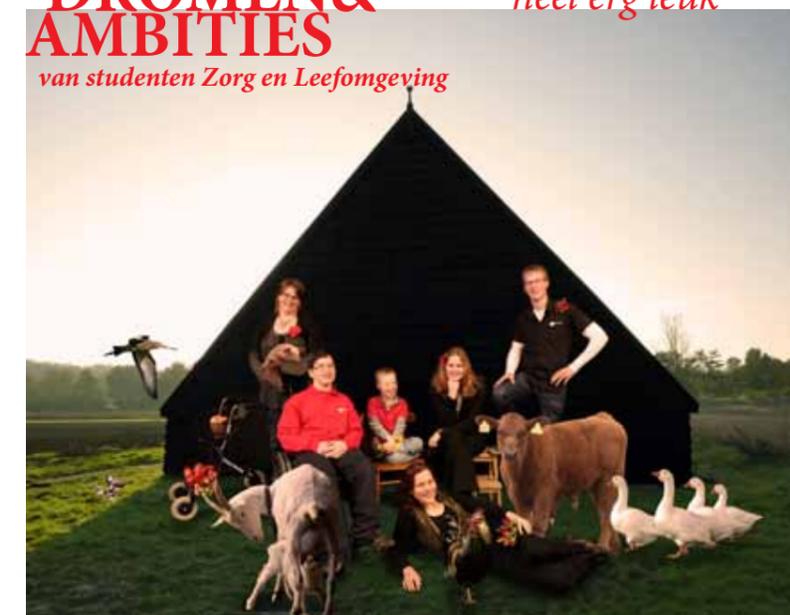
35 COLUMN
Arjan Monteny begint een zorgboerderij.

36 VRAAG & ANTWOORD
Chatten met Derk Pullen en Mariëlle Boerman over het vak van zorgboer.

40 MEER INFORMATIE
Wat je allemaal wilt weten over de opleiding tot zorgboer.

p. 20
DROMEN & AMBITIES
van studenten Zorg en Leefomgeving

"Ik vind het heel erg leuk"

Marijke VOS

“ De stad
heeft
BOEREN
steeds meer nodig ”

Functie
Lid Eerste Kamer,
Voorzitter van de Federatie Landbouw en Zorg

Hartje Amsterdam woont ze, de voorzitter van de federatie voor zorgboeren Marijke Vos. Stedelijker kan bijna niet, zo tussen de grachten en bruggetjes van de Jordaan. Zelf vindt ze het niet gek. “Juist in de grote stad wonen veel mensen voor wie de zorgboerderij een prachtige vorm van zorg kan zijn,” zegt de voormalige wethouder.

> Voor de grote ramen van haar woonkeuken in de Jordaan gaan bakfietsen langs. De hondenpoepzuiger van de gemeentereiniging manoeuvreert tussen de gevels. Marijke Vos, Eerste Kamerlid en oud-wethouder van Amsterdam, schenkt grote mokken thee in terwijl een zachte witte kat langs haar benen kroelt. “Ik heb altijd feeling gehad met de landbouw. In Rosmalen waar ik opgroeide was de landbouw nooit ver weg, en ik studeerde biologie aan de Landbouwuniversiteit in Wageningen.” Desondanks belandde ze in de stad, en in de politiek. In Amsterdam was ze wethouder voor zowel zorg, milieu, als groen. “Dat was een mooie combinatie, die me al snel op één van de zorgboerderijen bracht die vlakbij Amsterdam liggen. Ik weet nog goed dat ik met een ex-gedetineerde sprak. Hij vertelde er eindelijk rust aan zijn hoofd te vinden. In de stad was te veel verleiding voor hem. En veel ouders zeiden me dat hun kinderen altijd graag naar de boerderij wilden. Ik vond het uniek dat iedereen het zo goed had op de boerderij.”

Hoe komt het, denkt u, dat die boerderij zo’n goede plek is?
“De insteek van een boer is dat hij of zij vooral kijkt naar wat iemand kan, dus naar ieders eigen talent. Ieder mens kan wat, hoe zwaar beperkt je ook bent. Misschien hebben we lang gedacht: zet iemand maar in een hoekje en dan zorgen we er wel voor. Maar we worden er veel gelukkiger van als we actief zijn! In een boerderij in Enschede zag ik hoe iedereen meedeed. De cliënten heten daar medewerkers, dat geeft hen een gevoel van zelfvertrouwen en zelfrespect. Dat vond ik heel mooi om te zien.”

Dat moet je als boer maar kunnen, op deze manier werken...
“Ja, dat is niet altijd makkelijk want je moet steeds denken: hoe zet ik mensen in hun eigen kracht? Terwijl je het werk zelf misschien veel sneller doet. Ik herken dat ook uit de opvoeding van mijn eigen kind. Dan dacht ik: ik was zelf wel even af, in plaats van ik dat hem liet doen, zoals we hadden afgesproken. Die houding bij het zorgen moet je je als zorgboer eigen maken. Ik geloof wel sterk in deze filosofie want ik heb gezien dat mensen er sneller beter van worden.”

“KOP in de wind HANDEN in de planten Heerlijk!”

U heeft zelf ook een boerderij in Frankrijk.

“Ja, met vrienden hebben we een wijnboerderij in de buurt van Carcassonne, waar ik ieder jaar een paar weken ben. Mijn partner en mijn zoon zijn er net weer naartoe, ik ga ze straks achterna. Het is er hard werken hoor. We staan de hele dag op het land. Snoeien, binden. Heerlijk vind ik dat: met m'n kop in de wind, m'n handen aan de planten. Het leven is even heel eenvoudig, je doet gewoon wat er moet gebeuren. Het maakt mijn hoofd leeg. Ja, dat is eigenlijk precies te vergelijken met hoe het voor mensen op een zorgboerderij werkt.

Dus toen ze belden of u voorzitter van de federatie wilde worden, was dat al snel duidelijk?

“Ja, het leek me een hartstikke mooie klus. Zorgboerderijen zijn een prachtige nieuwe ontwikkeling. Niet alleen voor de zorgsector, maar ook voor boeren zelf. Zij kunnen er nieuwe inkomsten mee halen. En voor een grote groep zorgvragers is het precies wat ze nodig hebben, het buiten zijn, contact met de natuur, deel uitmaken van een groep. Kinderen met een verstandelijke beperking genieten bijvoorbeeld erg van het verzorgen van dieren.”

Als wethouder probeerde ze ervoor te zorgen dat zo veel mogelijk mensen met een zorgvraag naar een zorgboerderij konden gaan. Het aantal zorgboerderijen rond Amsterdam nam inderdaad toe. “Dat is overigens vooral te danken aan het werk van de boeren zelf,” relativeert ze. Diezelfde droom over de groei van het aantal boeren heeft ze ook nu in haar rol als ‘voorvrouw’ van de sector.

“Het zou mooi zijn als iedereen in Nederland naar een zorgboerderij toe kan als dat wenselijk is, juist ook in stedelijke gebieden. Daar woont een grote groep potentiële cliënten, namelijk mensen met een dubbele problematiek. Je ziet dat mensen die het niet makkelijk hebben vaak naar de stad trekken. Daar leven ze meer in de anonimiteit en ze vinden er ook sneller zielsverwanten. Als wethouder had ik met deze groepen

“Ik BEWONDER ZORGBOEREN, enorm”

veel contact, en ik zag dat vooral naar de boerderij gaan een populaire dagbesteding was. Het contact met de dieren en de natuur, iedereen vond dat heerlijk.”

Zou u zelf ook zorgboer kunnen zijn?

“Oei, nou dat denk ik niet. Wel voor een tijdje, maar je moet echt voor mensen kunnen zorgen en ze veel aandacht kunnen geven. Mij ligt het denkwerk beter. Ik ben uiteindelijk liever iemand die ervoor zorgt dat dingen mogelijk worden gemaakt. Ik bewonder ze wel enorm, de zorgboeren. Het is natuurlijk heel spannend om mee te beginnen, want veel boeren waren eerst ‘gewoon’ boer en gingen er later zorg bij doen. Het vraagt echt om ondernemerschap. Je moet je ook laten scholen in zorgtaken om zorgvragers de juiste aandacht te geven en hen te kunnen begeleiden. Het vraagt ook om vaardigheden om te onderhandelen met zorgverzekeraars, en je hebt alle administratie. Ik vind het echt lef hebben!”

Is het een vak met toekomst?

“Absoluut. Je ziet dat de vraag naar zorg steeds toeneemt. Nederland vergrijs, en er komen ook steeds meer mensen met een psychiatrische achtergrond. De vraag naar zinvolle dagbesteding voor deze groepen zal toenemen. Ik zie dat meedoen op de boerderij voor veel mensen erg helend werkt. Dat maakt het een bijzondere vorm van dagbesteding, en de behoefte daaraan is groot. Ik heb alleen de indruk dat veel mensen het nog niet kennen, die zorgboerderij. Daar moeten we wat aan doen, want dat is jammer.”

Overall in de zorg wordt bezuinigd, en dat merken ook de zorgboeren. Volgens Marijke Vos hebben zorgboerderijen wel een streep voor op reguliere zorginstellingen.

“Het zijn spannende tijden, met alle bezuinigingen, maar zorgboerderij bieden een hele mooie vorm van zorg tegen relatief lage kosten. De boeren geven rechtstreekse zorg met maar weinig overhead, dus dat maakt het kansrijk.

We moeten wel goed gaan laten zien wat de effecten en de meerwaarde is van deze zorg. Dat we objectief kunnen aantonen wat de resultaten zijn, want dat is echt nodig om verder te kunnen groeien. Er wordt ook al volop gewerkt aan dat kosten-baten onderzoek.”

Kunnen zorgboeren een voorbeeld zijn voor andere zorginstellingen?

“Ik denk dat de reguliere zorgsector eens heel goed kunnen kijken naar de zorg op boerderijen. Wat maakt nou dat veel cliënten het daar zo goed hebben? Daar is veel van te leren. Zo zie ik sommige boeren ervoor kiezen om verschillende doelgroepen met elkaar te laten samenwerken op hun bedrijf. Dat kan heel goed werken. In de reguliere zorg is vaak gekozen om groepen juist uit elkaar te halen, jong gehandicapten los van de ouderen bijvoorbeeld. Dit soort vergelijkingen maakt het extra interessant. Ik vind het echt leuk om als voorzitter zulke verbindingen te gaan leggen.” <<

Ondertussen in Koudekerke trioportret

> **Peter:** “Sinds drie jaar hebben we stagiaires als Joyce op de boerderij, nadat het Edudelta College in Goes naar die mogelijkheid gevraagd had. Het bevalt ons goed. Neem Joyce. Die doet het prima. Ze staalt van nature rust uit, is zorgzaam en heeft oog voor reinheid. Bovendien heeft ze overwicht, zonder dat ze de jongens het gevoel geeft boven hen te staan. Die vinden haar dan ook geweldig. Vraag maar aan Danny. Ook heeft Joyce gevoel voor de dieren. Ze komt uit de stad, maar ze weet waar ze op moet letten. Als een koe tochtig is, laat ze me dat bijvoorbeeld weten. Ze is een prima stagiaire.”

Na een uitbraak van mond- en klauwzeer onder de tachtig melkkoeien van Peter Dreessen in het Zeeuwse Koudekerke, besluiten hij en zijn vrouw Marjan een andere richting in te slaan. Ze beginnen een zorgboerderij voor moeilijk opvoedbare jongeren, maar dat blijkt moeilijk te combineren met hun eigen opgroeiende kinderen. Een jaartje later krijgen ze het verzoek een zwakbegaafde jongen na schooltijd op te vangen. Van het één komt het ander. Nu komen er dagelijks tussen de 15 en 19 jongens naar de boerderij. Onder hen is Danny de Haan, die nu alweer drie jaar op Pitteperk komt. Joyce Lauer volgt de opleiding Zorg en Leefomgeving en loopt er stage.

> **Danny:** “Ik wil hier nooit meer weg. Peter is heel aardig en Joyce vind ik ook leuk. Ik voel me hier thuis. Ik doe alleen maar leuke dingen. Kalfjes voeren, de boxen schoonmaken, de koeien verhuizen. Het allerleukst vind ik de koeien. Met Paula kan ik lekker knuffelen. Daar kan ik tegenaan zitten, dat vindt ze goed.”

> **Joyce:** “Het was in het begin even wennen, want ik had niets met paarden en koeien, was er zelfs een beetje bang van. Nu vind ik het hartstikke leuk, de combinatie van werken met mensen en dieren. Bovendien is het hier bij Pitteperk goed georganiseerd. We beginnen 's ochtends met werkoverleg, zodat de cliënten weten wat ze die dag gaan doen. Het is mijn taak ze te begeleiden bij het voeren van de kalfjes en de konijnen, het werk in de tuin, in de kas of op het erf. Het leuke vind ik dat je ziet dat ze het naar hun zin hebben. Als je bijvoorbeeld ziet hoe Danny zijn favoriete koe verzorgt, dat is echt vertederend.”

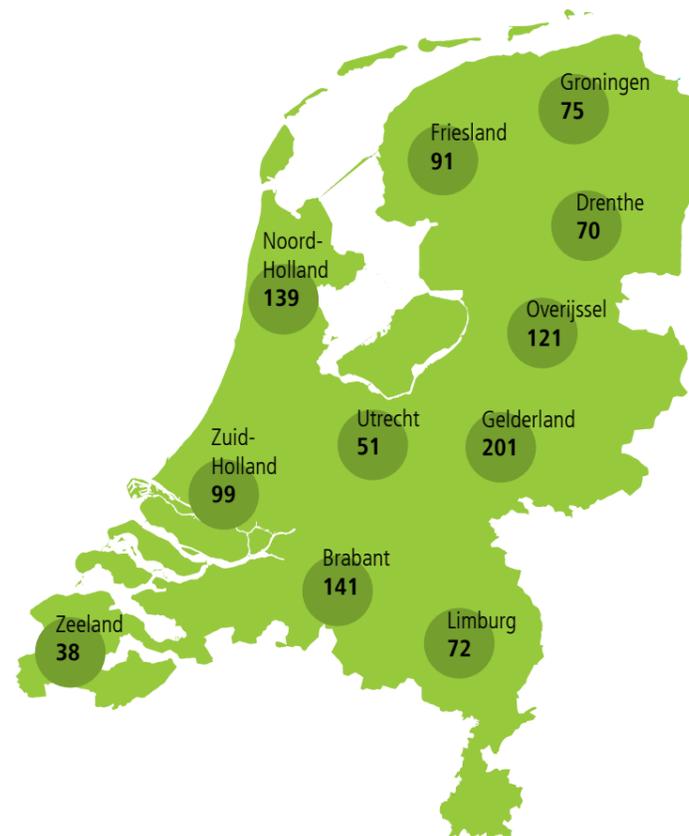
ZORGBOERDERIJ PITTEPERK, KOUDEKERKE, ZEELAND

Sinds 2003 actief in de zorglandbouw
Aantal cliënten: 18 per dag, 30 in totaal
Aantal medewerkers: 3
www.pitteperk.nl

Zorgboeren, zorgboerderijen..?

Waar gaat het eigenlijk over?

De feiten & cijfers

Overal te vinden

In elke provincie zijn er zorgboerderijen te vinden

Helpt het?

Er zijn al veel persoonlijke succesverhalen van mensen die zorg krijgen op de boerderij. Dat ze rust vinden, beter slapen, zich nuttig voelen, er blij van worden, weer meetellen, beter gaan eten enzovoorts. Ondertussen is ook het wetenschappelijk onderzoek naar de effecten van zorg op boerderijen op gang gekomen. Dat is belangrijk wil de sector zich verder professionaliseren. De eerste onderzoeken laten zien dat de zorgboerderij een aantal kenmerken heeft die een heel positief effect hebben op zorgvragers. Vooral het directe contact met de boer(in), het niet als 'patiënt' worden gezien, het samenwerken en het buiten werken springen in het oog.

Meer lezen?

Zie het rapport *Effecten van zorglandbouw*. Te downloaden op www.landbouwzorg.nl

What's new?!

> Zijn zorgboerderijen een nieuw fenomeen? Nou, eigenlijk niet. Vroeger was het heel normaal dat mensen 'waar wat mee was' welkom waren op boerderijen om mee te helpen. Later kwamen er allerlei zorginstellingen die deze taak overnamen. Die helende omgeving die een boerderij voor veel mensen kan zijn, is de laatste tien jaar wél weer opnieuw ontdekt. Zowel door boeren zorginstellingen, als door zorgvragers.

Goede aanvulling

Veel boeren besloten de zorgfunctie die ze ooit hadden, weer in ere te herstellen en mensen met een zorgvraag een plek te bieden. Uit onderzoek en veel ervaringen van mensen, blijkt dat zorgboerderijen een hele goede aanvulling op de normale zorginstellingen zijn. Mensen die op de boerderij meehelpen krijgen daar vaak een betere lichamelijke conditie van, en ook meer zelfvertrouwen en verantwoordelijkheidsgevoel. De rust en de regelmaat van het boerenleven helpen mensen met een zorg- of ondersteuningsvraag om weer tot rust te komen, of aan herstel te werken.

Soorten en maten

Er zijn in Nederland ruim 1100 zorgboerderijen, in vele soorten en maten. Wat ze delen is dat het agrarische bedrijven zijn waar mensen met een zorg- of hulpvraag terecht kunnen voor een dagbesteding die bij hen past. Bijvoorbeeld: dieren voeren, eieren rapen, planten oppotten, groente oogsten, hokken schoonmaken, bessen plukken, timmerwerk of hooien.

Zo zijn er:

- ➔ Veel soorten mensen die er terecht kunnen: van mensen met een verstandelijke beperking tot (ex-) verslaafden of leerlingen uit het speciaal onderwijs en mensen met een burn-out (zie kader).
- ➔ Veel typen boerderijen: melkveebedrijven, tuinderijen, gemengde bedrijven; bedrijven met veel agrarische productie, en met beperkte productie; bedrijven met veel zorgdeelnemers (wel 80) en met maar een of twee deelnemers.
- ➔ Boerderijen waar zorgvragers alleen overdag komen én boerderijen waar zij kunnen wonen, tijdelijk of permanent.
- ➔ Boeren en boerinnen die soms alleen of soms samen bezig zijn met de zorg, en soms met het hele gezin.
- ➔ Door het hele land: ver op het platteland en dichtbij de (grote) steden.

Op 1 januari 2011 maakten bijna **11.500** zorgvragers gebruik van de diensten van een zorgboerderij, aangesloten bij de Federatie Landbouw en Zorg. Dat is gemiddeld ruim **10** personen per zorgboerderij. Hun aanwezigheid varieert van 1 tot 7 dagen per week.

Aantal zorgvragers op 1 januari 2011	
Verstandelijke beperking	2447
Psychische hulpvraag	1412
Lichamelijke beperking	323
(ex-) Gedetineerden	34
(ex-) Verslaafden	209
Jeugdzorg	1418
Speciaal onderwijs	1212
Ouderen	781
Dementerende ouderen	501
Langdurig werklozen	194
Autisme	1819
Niet-aangeboren hersenletsel	318
Burn-out	143
Kinderopvang	627
TOTAAL	11.450

Bron: LTO Noord Advies

FEDERATIE LANDBOUW EN ZORG

De Federatie Landbouw en Zorg is de grootste branchevereniging van de zorgboerensector. Ze faciliteert zorgboeren, is aanspreekpunt voor andere partijen, brengt zorg- en landbouwpartijen bijeen en stimuleert nieuwe positieve ontwikkelingen voor de sector.

Veel zorgboeren (800) zijn bij de Federatie aangesloten. Op de site www.zorgboeren.nl zijn veel van de zorgboerderijen in Nederland te vinden. Iedereen die op zoek is naar een boerderij in de buurt, of gewoon nieuwsgierig is, kan op www.landbouwzorg.nl zien wat ze doen, voor wie, vanuit welke filosofie en natuurlijk hoe het boerenbedrijf er uitziet.

Zorgboeren kiezen voor vakmensen van AB Oost

AB Oost is een van de grootste personeelsorganisaties in Noord- en Oost-Nederland. De wortels van AB Oost liggen in de agrarische sector. De sterke mentaliteit van deze sector kenmerkt AB Oost en maakt ons tot een veelgevraagde partner op oa. zorgboerderijen.

AB Oost heeft haar sporen in de agrarische sector ruim verdiend. Het is niet voor niets dat ook zorgboeren klant zijn bij AB Oost. Het personeelsbestand van AB Oost voorziet in alle arbeidsbehoeften op de zorgboerderij. Zo verzorgt AB Oost de werving van agrarisch personeel dat het werk op de boerderij van u over kan nemen. Maar we kunnen u net zo makkelijk ook verpleegkundig personeel leveren. Heeft u zelf personeel in dienst? Dan verzorgt AB Oost graag de verloning van uw medewerkers. Dat scheelt u veel administratieve rompslomp.

Meer informatie?

Neem contact op met een van onze relatiemanagers via telefoonnummer **0900-9896** of info@aboost.nl. Meer informatie over AB Oost vindt u op www.aboost.nl

www.aboost.nl - T 0900-9896 - info@aboost.nl

Volg AB Oost op Twitter: @ABOostPersoneel

ForFarmers is een moderne, ambitieuze, internationale onderneming die de verdere ontwikkeling van duurzaam ondernemen hoog in het vaandel heeft staan. Ze is producent en leverancier van regulier en ecologisch voer en akker- en weidebouwproducten. Naast deze producten wordt er een aanvullend pakket van diensten (van uitgebreide adviezen tot hulp bij bedrijfsontwikkeling) aangeboden aan meer dan 10.000 agrarische ondernemers in Nederland en Duitsland. ForFarmers is een betrouwbare leverancier met zeer veel kennis en een rendementsgerichte werkwijze. Zo werkt zij samen met haar klanten aan optimale resultaten. Want de ambitie van ForFarmers is een tevreden klant.

BOEREN MET AMBITIE

ForFarmers, Postbus 91, 7240 AB Lochem, T: +31 (0)573 28 88 00, info@forfarmers.eu, www.forfarmers.eu

SJORS de zorgboer en zijn MUSTHaves

Sjors van der Meer (45 jaar):

Zorgboer op 'De Zonnebloem' in Winterswijk

Rolde in het 'vak' via een bevriende collegaboer. De deelnemers op De Zonnebloem zijn van divers pluimage. Ze werken gezamenlijk op het grote landgoed. In de zomer is er veel werk in de moestuin, en de verzorging van de varkens, schapen, koeien, kippen en konijnen. 's Winters is er het nodige timmer- en schilderwerk. En worden droogbonen gedopt bij de kachel. "Het is geweldig om met deze mensen in de actie te gaan en zo hun bestaan op te vrolijkken."

ZAKMES

Meerdere malen per dag in gebruik: om een tak af te zagen, een schroef aan te draaien of een aardpeertje te schillen. **32,95 euro**

ZAKDOEK

Wist het zweet na hard werken van het voorhoofd. En soms een traan van een deelnemer. **2,99 euro**

KANTELSCHOFFEL

Onmisbaar voor de zorgtuinder: een genot om mee te werken. Leve het onkruid! **95 euro**

MOBIELE TELEFOON

Nodig om deelnemers te bellen als ze er niet zijn en uit te nodigen om dan tóch te komen.... **24,95 euro/ maand**

WIJSHEID

Niet te koop

LEREN MEINDL-LAARZEN

Met wollen voering. Een zorgboer moet stevig staan. **249,95 euro**

Test Ben ik een GOEIE zorgboer?

1. Is het boerenleven iets voor jou?

- Het liefste woon je op het platteland en je bent graag buiten. Je houdt van afwisseling en bent een harde werker. Een eigen bedrijf waarbij je daadwerkelijk iets produceert lijkt je fantastisch.
- Het boerenleven trekt je aan, maar er zijn meer beroepen die je leuk lijken. Je weet niet of je je met hart en ziel in kunt zetten.
- Een keer naar een boerderij lijkt je best leuk, maar het platteland is je eigenlijk wat te saai. In de stad is toch veel meer te beleven?

2. Je hebt een paar uur tijd, en er moet van alles gebeuren. Er ligt een dakpan los, de koeien moeten op stal en er moet hoognodig een hek gerepareerd. Alleen... het regent pijpenstelen. Wat doe je?

- Je nestelt je met een warme kop chocolademelk op de bank en duwt een fijne film in de DVD-speler. Die klusjes kunnen wel even wachten, net als de koeien. Morgen weer een dag.
- Je rommelt nog wat in huis totdat je ziet dat het weer echt niet lijkt op te klaren, en begeeft je toch maar in het hondenweer.
- Voordat de vraag überhaupt in je opkomt, sta jij al in regenponcho en laarzen op de ladder. Weer of geen weer, jij bent het liefste altijd buiten.

3. Wat is jouw mentaliteit?

- Je houdt van structuur en regelmaat, je voelt je het beste bij een 9 tot 5 baan.
- Je houdt van afwisseling en steekt graag je handen uit de mouwen. Lange werkdagen zijn voor jou geen probleem.
- Je houdt van afwisseling, maar werkt om te leven, niet andersom. Je hebt ook graag genoeg vrije tijd voor jezelf.

Stel je voor: jouw boerderij op het mooie Nederlandse platteland. Rust en ruimte. In de wei grazen koeien, kippen scharrelen over het erf. Het graan op het land schittert goudgeel in de zomerzon, de aardbeien in de moestuin zijn rijp om geplukt te worden. En het fijnste is: niet alleen jij, maar ook anderen kunnen van dit moois genieten. Ouderen rommelen in de tuin zoals ze dat in een ver verleden deden, jongeren met gedragsproblemen vinden hun rust, en je ziet mensen met een beperking zienderogen opknappen. Maar achter al dat moois schuilt ook veel noeste arbeid, lange dagen en totale toewijding. Dus, is het zorgboeren-leven echt wel wat voor jou? Test het hier!

4. Is een eigen bedrijf iets voor jou?

- Ja, je hebt verantwoordelijkheidsgevoel, hebt graag de touwtjes in handen, bent een echte regelneef, stressbestendig en oplossingsgericht. En het lijkt je heerlijk om de vruchten van je eigen inspanningen te kunnen plukken.
- Je heb de juiste capaciteiten er wel voor in huis, maar het wordt een hele uitdaging. Je bent er eigenlijk ook een beetje huiverig voor.
- Je bent eigenlijk niet zo'n streber, en van veel van je plannen komt nauwelijks wat terecht. Je heb liever dat iemand je aanstuurt en aangeeft wat je moet doen, zodat je niet al te veel hoeft na te denken.

5. Je staat in de supermarkt, je karretje vol met de wekelijkse boodschappen. Er staat een flinke rij bij de kassa. Achter je sluit een vrolijk persoon aan, iemand met het Syndroom van Down die wel zin heeft in een praatje. Jij:

- Beginnt peentjes te zweten. Hier kun je helemaal niet mee omgaan. Je doet alsof je wat vergeten bent en maakt je uit de voeten. Dan maar weer ergens anders achteraan de rij aansluiten..
- Glimlacht vriendelijk en doet een poging tot een gesprek. Je vindt mensen met het Syndroom van Down leuk en gezellig, maar voelt je toch soms wat ongemakkelijk.
- Kletst gezellig terug. Een saaie wachtrij in de supermarkt wordt ineens een stuk minder vervelend! Met een goed humeur kom jij terug van een vervelende wekelijkse klus.

6. Het is zaterdagavond. Je hebt een lange werkweek achter de rug en bent toe aan een avondje voor jezelf. Je favoriete tv-serie staat op het punt van beginnen, er staat een biertje voor je neus en de zak chips is binnen handbereik. Dan gaat de bel.

- Je gluurt door een kier van het gordijn om te kijken wie er voor je deur staat. Als het je beste vriend blijkt te zijn, bedenk je dat samen kijken gezelliger is dan alleen, en doe je open.
- Hoedo, de bel gaat? Bij jou komt iedereen gewoon achterom! Als de eerste mensen binnendruppelen heb jij de extra glazen en snacks al lang op tafel staan. Zo! Gezellig!
- Je had de deur voor de zekerheid al op slot gedaan, en houdt jezelf Oost-Indisch doof. Behoeft aan gezelschap heb je even niet.

Een klas zorgboeren in opleiding, De Groene Welle

7. **Vieze handen, boeit je dat?**

- a. Met je laarzen in de stront, handen in de aarde, of iemand die een beker karnemelk over je broek gooit... Het kan jou niet deren. Daarvoor heb je toch een wasmachine?
- b. Bij voorkeur hou je de zaak een beetje netjes, en heel gelukkig word jij niet van al dat geknoei. Maar uiteindelijk weet jij je er wel overheen te zetten.
- c. Je moet er niet aan denken. Jouw maag is niet bestand tegen de rommel van een ander. En na een halfuur boerderijgeur in je neus, vind jij het wel weer tijd om te verkassen.

8. **Waarvan word jij gelukkig?**

- a. Die nieuwe flatscreen tv, de laatste Ipad. En een dag heerlijk shoppen. De nieuwe collectie hangt in de schappen en je hebt al nieuwe schoenen gesignaleerd die je echt móet hebben.
- b. Je bent niet heel materialistisch ingesteld, en kunt genieten van de kleine dingen in het leven: een mooie zonsopgang, warme broodjes op zondagochtend, een lekker warm bad en fijn gezelschap.
- a. Jij bent pas gelukkig als de mensen om je heen gelukkig zijn, je vrienden, familie. Je legt ze graag een beetje in de watten en bent een zorgzaam typje. En het liefste doe je ook een beetje extra's voor de mensen die minder geluk hebben in het leven.

Uitslag test Ben ik een GOEIE zorgboer?

8 - 18 punten: Zorgboer? Beter van niet

Het zorgboerenvak is niet helemaal aan jou besteed. Een beetje aanmodderen tussen de koeien, mensen helpen met hun lunch: voor een keer lijkt het je wel geinig. Maar om je hele werkende leven dag en nacht klaar te staan voor een ander, dat is toch een beetje veel van het goede. Jij wilt een dagje vrij nemen als dat zo uit komt, een avondje ongestoord op de bank hangen of met vrienden op zaterdagavond lekker de beest uit kunnen hangen als je zin hebt. De verplichtingen van een zorgboer passen niet helemaal in dat plaatje. En dat is natuurlijk helemaal prima!

19 - 29 punten: Misschien wel. Of toch niet...?

Het platteland vind je heerlijk, en op een boerderij kun jij je ei ook wel kwijt. En je bent best een zorgzaam typje: het doet je goed iets voor een ander te kunnen doen en hebt graag mensen om je heen. Maar het hebben van een zorgboerderij brengt veel verplichtingen met zich mee, en vraagt een inzet met hart en ziel. En dat ontbreekt er nog een beetje aan. Ga eens kijken op een zorgboerderij, praat met mensen, of loop een snuffelstage. Je wordt gevangen door het zorgboerenvirus of niet, en dan is het direct duidelijk of een zorgboerenbaan voor jou is weggelegd.

30 - 40 punten: Voor de zorgboerderij gemaakt

Jij bent een zorgboer in hart en nieren. De boerderij is jouw thuis. Stil zitten is niets voor jou, je bent een harde werker en weet van aanpakken. Het runnen van een eigen bedrijf zie je wel zitten, een mooie uitdaging. Je geeft weinig om materiële zaken en stelt probleemloos het welzijn van een ander boven dat van jezelf. En je hebt een natuurlijk talent om met mensen om te gaan, ook als ze misschien iets anders in elkaar steken dan jij. Met jou als zorgboer gaan heel veel cliënten een fijne toekomst tegemoet en word jij zelf ook helemaal gelukkig!

score	A	B	C
1	5	3	1
2	1	3	5
3	1	5	3
4	5	3	1
5	1	3	5
6	3	5	1
7	5	3	1
8	1	3	5

[advertentie]

Ontdek de groene wereld

WWW.GROENEWELLE.NL

KIES VOOR DE OPLEIDING

Werkbegeleider zorgbedrijf

MBO

Buiten werken, planten kweken en oogsten, dieren verzorgen en samen bezig zijn. Jij weet als geen ander dat deze aspecten bijdragen aan een goede gezondheid. Jij zorgt ervoor dat jouw klanten zich prettig voelen en organiseert verschillende ambachtelijke werkzaamheden.

Je kunt de opleiding Werkbegeleider zorgbedrijf volgen op niveau 3 en 4 en bent met je diploma verzekerd van uitdagend werk. In de opleiding staat de praktijk centraal en werk je met enthousiaste vakdocenten. Kijk voor meer informatie op www.groenewelle.nl.

HARDENBERG // TELEFOON (038) 467 11 49 // INFO@GROENEWELLE.NL // WWW.GROENEWELLE.NL

[advertentie]

Wat maak jij morgen mee?

Morgen is groen bij AOC Oost. En dat is maar goed ook. We hebben een groene wereld nodig, waarin jij en je omgeving goed kunnen leven. Daar zijn veel groene handen voor nodig. Nu en in de toekomst. Doe je mee? In de vertrouwde wereld van AOC Oost beleef je groen onderwijs: je ruikt de bloemen, voelt de dieren, proeft het voedsel en werkt aan schone techniek. Zo bouw je in de praktijk van nu aan de groene wereld van morgen.

Kijk voor meer informatie op: morgenisgroen.nl

MBO bol

manager zorg en leefomgeving

werkbegeleider zorgbedrijf

AOC Oost heeft vestigingen in:
Almelo, Borculo, Doetinchem, Enschede en Twello

Ondertussen in Oenkerk

trioportret

> Ymkje: “Ik loop twee dagen in de week stage op deze zorgboerderij en ik vind het hartstikke leuk. Het is gezellig, ten eerste omdat ik niet de enige stagiaire ben en verder omdat Thomas, Attsje en de andere verzorgers aardig zijn. Ook het werk is afwisselend. Ik help de kinderen bij het verzorgen van de dieren, dus bij het voeren van de eenden en de kippen, het uitmesten van de konijnenhokken, het verzorgen van de koeien. En regelmatig ga ik met Demi paardrijden. Nou ja, zij dan, ik loop ernaast. Dat is misschien wel het leukste. Als zij geniet, heb ik het ook naar mijn zin. Ik ben dan ook vast van plan om later dit soort werk te gaan doen.”

> Demi: “Femke is mijn lievelingspaard. Op haar ga ik altijd rijden. Met Ymkje. En dat is leuk. Dan gaan we een eindje weg van de boerderij. En als we terugkomen, borstel ik haar altijd. Ook leuk vind ik het om de geiten te aaien, maar met de konijnen kun je niet knuffelen, want die zijn zo wild. Die willen niet dat je ze beetpakt. Hier zijn veel meer dieren dan thuis. Daar hebben we alleen maar een hond en een cavia. O, en hier zijn ook poezen. Eentje heet Moskou. Ymkje is lief en Thomas is een grappenmaker. Hij maakt altijd grapjes.”

> Thomas: “Demi is hier van zondagavond tot vrijdagmiddag en logeert hier al meer dan een jaar. Ze is een leuke meid en je kunt zien dat ze vooruitgaat. Ze wordt nog wel eens boos en dan gooit ze er van alles uit, maar het is toch al een stuk minder dan toen ze hier pas kwam. Ik denk dat dit deels komt omdat we stagiaires hebben, die extra aandacht aan de kinderen kunnen geven. Zoals Ymkje nu. Dat is een goeie trouwens. Ze toont initiatief, is makkelijk in de omgang en kan zowel goed met de kinderen als met de dieren omgaan.”

ZORGBOERDERIJ MOAI SELDSUM, OENKERK, FRIESLAND

Sinds 2003 actief in de zorglandbouw

Aantal cliënten: 75 tot 80

Aantal medewerkers: 18

Zorgboerderij Moai Seldsum in het Friese Oenkerk hoort tot de grotere in zijn soort. In 2001 beginnen Thomas de Vries en zijn vrouw Attsje met acht kinderen. Daarna gaat het snel. Nu geven ze zorg aan zo'n zeventig mensen met een lichamelijke of verstandelijke beperking, een psychische stoornis en kinderen van het speciaal onderwijs. Sommige cliënten wonen permanent op de boerderij of komen een deel van de week logeren. Onder de logés is Demi Cusiël, van bijna tien. Tweedejaars student Zorg en Leefomgeving Ymkje Klement (17) loopt stage op Moai Seldsum.

Dromen & ambities

Studenten Zorg & Leefomgeving
in gesprek >> p.22-25

LIESBETH VAN OOSTEROM

"Ik heb gewoon de klik met dementerende ouderen."

CLEMENS (15 jaar)

Al meer dan 2 jaar op de zorgboerderij. Komt elke woensdag en vrijdag en logeert er 1 x per 2 weken van vrijdag op zaterdag.

Lievelingsklusjes: op de houtbewerkingsafdeling bezig zijn, kalveren melk geven en bakken.

NAËL (9 jaar)

Komt al meer dan 2 jaar elke woensdag en vrijdag op de zorgboerderij en logeert er 1 x per 2 weken van vrijdag op zaterdag.

Lievelingsactiviteit: zitten in het balenbad vindt hij het allerleukst. Dat is ook goed voor de ontwikkeling van zijn spieren, die worden door de vele bewegingen versterkt.

MANDY SCHERMER

"Ik vertel altijd heel enthousiast over mijn stage."

JASPER MEERKERK

"Je moet je boerenverstand gebruiken, niet altijd je boerenwoorden."

MALOU VAN DE TOL

"Een eigen zorgboerderij hebben lijkt me op termijn wel wat."

Liesbeth: “Ik wilde altijd óf boerin óf verpleegster worden.”

Liesbeth van Oosterom (37 jaar), derdejaars
 Woont in Bodegraven, getrouwd met Peter, vier kinderen. Hebben sinds acht jaar een kleinschalige melkveehouderij. Ontvangen sinds 2009 tot vier dementerende ouderen op de boerderij, voor twee dagen in de week. Werkt daarnaast één dag in de week op Welkomboerderij “Ons Boeren Gerief” in Kamerik.
zorgboerderij-javarust.nl
onsboerengerief.nl

Jasper Meerkerk (19 jaar), eerstejaars
 Woont in Nieuw Lekkerland, is opgegroeid op zorgboerderij ‘Eben-Haëzer’. Zijn ouders ontvangen in totaal 45 tot 50 cliënten voor dagbesteding of overnachting, voornamelijk jongeren. Deed eerder Veehouderij niveau drie.
zorgboeren.nl/zorgboerderij-eben-haezer

Mandy Schermer (22 jaar), eerstejaars
 Woont in Heerhugowaard. Nieuwkomer in de agrarische sector. Loopt twee dagen per week stage op zorgboerderij De Klompenhoeve in Egmond, voor cliënten met een verstandelijke beperking. Naast het ‘zorgboeren’ doet ze aan wedstrijddansen.
deklompenhoeve.nl

Malou van de Tol (21 jaar), vierdejaars
 Woont in Rotterdam. Volgde eerder twee jaar een opleiding Dierverzorging, maar zorgboer worden past veel beter. Werkt op twee zorgboerderijen waar ze eerder stage liep: De Hoeksesluis bij Lekkerkerk, waar ze werkt met kinderen met en zonder beperking, ADHD en vormen van autisme, en Moed & Vertrouwen bij Spijkenisse, waar ze werkt op de afdeling van de boer met mensen met een licht verstandelijke beperking.
www.hoeksesluis.nl
www.moedenvertrouwen.nl

Dromen & ambities

STUDENTEN Zorg & Leefomgeving in gesprek

Een clubje van vier schuift aan tafel aan. Ze delen allemaal één passie: die voor het zorgboerenvak. En daarvoor gaan ze nu allemaal naar school. Maar daarmee houdt de overeenkomst zo’n beetje op. De één runt nu een paar jaar op kleine schaal haar eigen zorgboerderij, de ander is er compleet blanco ingestapt. Nummer drie kreeg het vak zorgboer met de paplepel ingegoten, en de vierde lijkt het gewoon in het bloed te zitten. Een gesprek over zorgboer worden, zorgboer zijn, dromen en ambities.

Mandy:

“Ik deed eerst de secretaresseopleiding, maar ik wilde liever wat met mijn handen doen.”

> **Hoe reageren jullie vrienden op je keuze om voor zorgboer te gaan leren?**

Jasper: Mijn vrienden weten niet anders, want mijn ouders hebben al acht jaar een zorgboerderij. Het is mijn lust en mijn leven. De zorg moet wel een neventak blijven naast mijn melkvee, maar ik zou niet meer zonder kunnen. Bij mensen zie je resultaat, dat is toch meer uitdaging dan dat een koe zoveel liter melk geeft.

Malou: Mijn vrienden hebben wel zo hun ideeën over mensen met een verstandelijke beperking. Dat neem ik ze niet kwalijk, de media laten ook vaak de zwaardere gevallen zien. Maar verder vinden ze het goed bij me passen.

Mandy: Ja, dat hoor ik ook. De meesten vinden het wel wat voor mij. Ik vertel er dan ook altijd enthousiast over. Al krijg ik daar niet altijd zo veel reactie op als ik zou willen...

> **Wat is er dan zo leuk aan het vak?**

Liesbeth: Ik heb gewoon de klik met dementerende ouderen! Het is voor mij een uitdaging om de mensen een fijne dag te bezorgen, hoe dementerend ze ook zijn. Ik wist toen ik begon dat ik het zorgboer zijn zou onderschatten. Ik stapte er gigantisch

groen in. Als je nooit met deze groep mensen gewerkt hebt, is het pittig. Maar al doende leert men. De deelnemers voelen zich bij ons nuttig en zitten daardoor beter in hun vel.

Jasper: Wij hebben een jongen die alleen ‘papa’, ‘mama’ en ‘juf’ kon zeggen toen hij als zevenjarige drie jaar geleden bij ons kwam. Toen hij laatst de deur voor me openhield, zei hij: ‘Komt u binnen, boer Jasper.’ Een ventje met het Syndroom van Down! Dan heb je toch veel bereikt.

Liesbeth: Een meneer bij ons weet dat hij aan Alzheimer lijdt. Dat is zwaar voor hem. We kregen het een keer over vogeltjes, en ineens sloeg hij met zijn vuist op tafel en zei: ‘De koekoek zei tegen de kanarie: dat broeden dat vind ik maar larie. Ga even opzij, ik leg het mijne erbij. En voor mijn part noem je hem Arie.’ Het rolde er zo uit. We schoten allemaal in de lach en je zag hem groeien van trots!

Malou: Bij ons op de boerderij gaat het er echt om deelnemers te leren zoveel mogelijk zelf te doen. We hebben daarom wekelijks een evaluatiegesprek met ze, om door te nemen wat goed ging of waar ze aandacht aan kunnen geven. Ik heb een mannelijke deelnemer daar zo van zien groeien. Hij had eerst moeite met het harken bij het hooien. Hij zag niet waar hij was gebleven en was snel afgeleid. Maar inmiddels kan hij bijna alle klusjes op de boerderij zelfstandig. Dat ervaar ik wel als een groot compliment voor mijn werk.

Malou:
“Ouders van cliënten stonden er wel van te kijken dat ik als ‘crea-bea’ een schaap hielp lammeren.”

Jasper: *“De koeien zijn groten-deels voor mij. Als ik tijd over heb, help ik met de zorg.”*

Mandy: Ik probeer de rustige cliënten er altijd bij te betrekken. Er is een meisje dat me aardig vindt en altijd komt vragen: ‘Zou jij dat nou durven, zou jij dat doen?’ Dan probeer ik haar mee te trekken. Als ze dan iets gedaan heeft wat ze een beetje eng vindt, dan is ze heel trots. Ze vertrouwt je echt, en daar word ik weer helemaal trots van!

> De opleiding die jullie doen, wat leren jullie daar nou zoal?

Liesbeth: Als zorgboer moet je weten wat je moet doen als een koe gaat kalveren of wanneer de pinken ontwormd moeten worden. Aan de andere kant leren we ook om te gaan met lastig gedrag van cliënten of hoe je een goed zorgplan schrijft. Het is een hele brede opleiding.

Malou: Een ouder van een van onze deelnemers zei een keer tegen mij: ‘Fijn dat jij zo veel weet van de theorie achter hoe je werkt.’ Dat vond ik mooi om te horen.

Mandy: Ik leer elke dag heel erg veel. Ik moet vergeleken bij de rest ook het dubbele leren, ik ben wel een beetje een uitzondering zo zonder achtergrond in de zorg of landbouw. Maar de stof wordt gewoon allemaal behandeld, ik kan goed instromen.

Liesbeth: Je leert ook veel van elkaar. Als ik een presentatie geef over het lerend vermogen van mensen met dementie, dan geef ik Jasper een samenvatting voor in zijn portfolio. Van hem krijg ik zijn presentatie over mensen met het Syndroom van Down. Zo heb ik straks een boek vol informatie over verschillende doelgroepen.

Malou: Ouders van deelnemers zien mij vooral als crea-bea die hun kinderen bezighoudt. Maar laatst was er een schaap aan het lammeren, en ik was als enige op dat moment in de buurt. Dus hielp ik dat schaap met verlossen. Daar stonden die ouders wel van te kijken!

Liesbeth: Ik heb eerder de landbouwschool gedaan en kom vooral voor de zorgkant. Het leren op maat vind ik echt prettig aan de opleiding. Ik wil vooral meer weten over dementie, bege-

leidingstechnieken en welke activiteiten ik kan doen.

Mandy: Ik heb nu nog nooit met ouderen of kinderen gewerkt. In het nieuwe schooljaar ga ik weer op zoek naar een nieuwe stage, dus dan kan ik dat uitproberen.

Liesbeth: Ik ben eigenlijk leerling op ons eigen bedrijf, voor mij ligt het aardig vast. Ik heb niet zo makkelijk de gelegenheid om verder rond te snuffelen. Voor wie vrij blanco de opleiding instapt, is het mooi dat je alle doelgroepen nog kunt bekijken.

Malou: In een van de vakken ben je heel erg bezig met ondernemerschap. Hoe run je je bedrijf? Hoe maak je een goed ondernemersplan? Op school leer je hoe belangrijk kwaliteit is. Ik vind het tot mijn verrassing leuk goed te kijken wat de verbeterpunten zijn op de plekken waar ik werk. En het ook aan te kaarten bij mijn collega's. Daar heb ik nu veel meer oog voor gekregen.

> Wat was nou een echte eyeopener?

Jasper: Alle deftige woorden die je moet gebruiken in de zorgplannen! Voor de koeien en de zorg hoef ik eigenlijk niet naar school. Maar als je op het zorgkantoor niet de goede woorden gebruikt, dan denken ze dat je niet professioneel bent. Ik heb geleerd hoe belangrijk dat is, en hoe dat moet. Je moet je boerenverstand gebruiken, maar niet je boerenwoorden.

Liesbeth: Je leert echt professioneel bezig te zijn. We werken als zorgboeren met een kwaliteitssysteem, schrijven zorgplannen met doelen. Het is mooi dat ik de theorie direct in de praktijk kan toepassen.

Malou: In het begin van de opleiding was ik flink aan het rebel-leren. Ik vond dat je veel van het vak gewoon aan moest voelen. Waar is het goed voor, dingen op papier zetten, plannen maken? Inmiddels weet ik hoe belangrijk het is te laten zien wat je doet met en voor de deelnemers. En ook dat de neuzen dezelfde kant op staan.

Mandy: Voor mij is het allemaal wel overweldigend af en toe. Ik heb vooral veel geleerd in de praktijk, tijdens mijn stage. In het begin had ik wel moeite met het aansturen van deelnemers.

Of wat te doen als twee mensen een beetje mot hebben? Ik kijk dan af bij de begeleiders, hoe je het zegt, met welke woorden, en probeer het dan zelf uit.

> Hoe kijken jullie naar de toekomst? Waar dromen jullie van?

Liesbeth: Ik wil graag kleinschalig blijven werken zonder personeel. De financiering van de zorg wordt wel lastiger. Misschien wil ik in de toekomst doelgroepen gaan combineren. Maar dat zijn nog prille ideeën. Het is een alternatief voor verbreding en brengt extra leven op de boerderij. Oh, en ik wil dit jaar mijn school afronden! Het is een hele leuke opleiding, maar het vraagt wel heel veel.

Jasper: De zorgboerderij is super, maar mijn vriendin en ik hopen later ook een gezin te krijgen. Daar gaan we eerst voor. Als mijn ouders de zorgtak niet meer kunnen doen, willen we daar personeel op zetten. Al moet je de kar wel zelf blijven trekken. Maar logés in je eigen huis als je een jong gezin hebt, dat vind ik geen goed idee.

Liesbeth: Je moet wel een beetje je privacy bewaken. Nu mijn kinderen wat ouder zijn is het heel goed te combineren. Ze vinden de aanwezigheid van de ouderen zelf ook leuk.

Mandy: Ik droom nog niet zo gedetailleerd als jullie. Ik wil gewoon eerst school afronden. Of ik daarna echt wil ondernemen weet ik nog niet; ik ben nu nog aan het zoeken wat ik wel en niet leuk vind. Het belangrijkste is dat ik me ergens op m'n plek voel.

Jasper: De afgelopen jaren hebben we al veel geïnvesteerd. Maar ik wil nog graag een nieuwe stal voor onze kleine dieren, die is te oud en te koud. Sommige cliënten blijven bezig, maar iemand met het Syndroom van Down kan zomaar op de grond ploffen. En dan krijgt hij het koud. We willen graag comfortabele ruimtes voor onze dagbesteding.

Liesbeth: Toen ik met de zorgboerderij begon, heb ik eerst gekeken of het wat zou zijn. Ik weet inmiddels dat het helemaal

mijn ding is, maar we zitten nog steeds aan de keukentafel. Komende zomer hopen we te verbouwen. Zodat ik een eigen plek heb, werk en privé wat kan scheiden.

Malou: Ik ben nog lang niet uitgeleerd, en wil voorlopig gewoon blijven werken waar ik nu ben. Het lijkt me wel leuk meer leiding te gaan geven, bijvoorbeeld om stagiaires te begeleiden. Een eigen zorgboerderij lijkt me op termijn ook wel wat. Het ondernemerschap past veel meer bij me dan ik had gedacht.

> Zou je het anderen aanraden om ook met jullie opleiding te starten?

Mandy: Ik zou het anderen zeker aanraden, het is hartstikke leuk. En de leraren zijn goed. Als je ergens moeite mee hebt, is dat helemaal niet gek, je kunt hen alles vragen.

Liesbeth: De docenten vind ik echt super goed. Over twintig jaar herinner ik me ze nog!

Jasper: Als het vak je ligt, zou ik het zeker aanraden. Ik heb er zelf geen spijt van. Met de opleiding word je echt ondernemer. Vergeleken met bijvoorbeeld een niveau vier SPW-opleiding is je eindniveau veel hoger.

Malou: Veel zorgboerderijen draaien op vrijwilligers. Terwijl je werkt met zulke mooie maar kwetsbare mensen. Dan mag je best hoge eisen aan je personeel stellen, zoals een specifieke opleiding.

Liesbeth: Je moet je wel realiseren dat de opleiding ook veel zelfstandigheid van je vraagt. Je moet zelf initiatieven nemen. Je kunt de opleiding versneld afronden als je al vooropleiding of ervaring hebt, maar je moet zelf de lijnen uitzetten.

Malou: Het is een heel specifiek beroep, met zowel landbouw als zorg. Je moet niet bang zijn voor mest scheppen of dieren aanraken. Maar als het je past, dan is dit een hele goeie opleiding. Ook pittig, want er wordt niks overgeslagen van wat je moet weten. En vooral de combinatie van theorie en praktijk is goed, je brengt meteen in de praktijk wat je leert.

Missie

Jouw talent ontwikkel
je samen met Edudelta
Onderwijsgroep. We bieden
inspirerend onderwijs dicht bij de
regionale beroepspraktijk,
voor jou als persoon
en als professional.

WWW.EDUDELT.A.NL

wellantcollege Dordrecht

Wellant mbo Opleidingen voor werk met toekomst

Doe de studiewijzer op wellantmbo.nl. Hier vind je alles over onze opleidingen.

Opleidingen:

- Mens, Natuur en Gezondheid
- Mens, Paard en Gezondheid

Wellantcollege Dordrecht
Wellant mbo
Chico Mendesring 825
3315 WX Dordrecht
(078) 621 64 00

Ze studeerde zo ongeveer als eerste af aan de opleiding Zorg en Leefomgeving: Gerjande Veurink (24 jaar). Nu werkt ze met mensen met een verstandelijke beperking bij de kinder-/zorgboerderij Zwieseborg in Hardenberg. Haar dag begint...

7.15 uur: Hmm, nu moet ik er toch echt wel uit... Aankleden, ontbijten en snel brood smeren. Ik geef de honden een aai en ren tussen de regendruppen door naar mijn auto.

8.30 uur: Aangekomen bij Zwieseborg, haal ik gelijk de schuurdeuren van het slot. Kunnen de medewerkers straks zelf bij het gereedschap en aan het werk. Ik loop door naar de kantine, 'Goedemorgen!' Kop koffie erbij, fijn om de werkdag te beginnen met collega's en medewerkers.

9.03 uur: De medewerkers komen bij me aan de tafel staan, een signaal om aan het werk te gaan! We gaan naar de kinderboerderij, waar de meesten hun werkboek uit de kast pakken, en aan de slag gaan. Anderen gaan richting de kippenschuur of beginnen met het schoonmaken van de caviahokken. Met Brit bekijk ik samen welke dag het is: vrijdag, en welke taak dan het eerst aan de beurt is. We werken stap voor stap.

9.40 uur: Zo, iedereen is aan het werk. Ik spring even achter de computer en lees de rapportage van de afgelopen dagen door. Ik zie dat Femke me nodig heeft bij het voeren van de schapen. Ik help haar en ondertussen hou ik het baldadige Dexterkalf op afstand. Oh, ik moet zo ook wat tijd maken om het werkboek van Brit bij te werken. Er is iets bijgekomen in haar programma: de ganzen leggen weer eieren, ze kunnen geraapt!

10.30 uur: Het is alweer pauze, dus handen wassen en richting de kantine. Ik pak een bak thee en verkleets de tijd met de beheerster van de kinderboerderij. We hebben het over de dieren, er zijn er pas een paar dood gegaan, hopelijk komen er snel weer nieuwe bij.

11.07 uur: Terug bij de kinderboerderij is het rumoerig. De kat heeft een muis gevangen, wijzen de medewerkers. Hij speelt ongestoord mee, midden op het erf. Zelig!

13.00 uur: Tussen het samen boterhammen eten door, lees ik nog een uitnodiging voor volgende week: een dagje herhaling voor Bedrijfhulpverlening, leuk! (En belangrijk.)

13.33 uur: Tijd voor de landgeiten: samen met de stagiaire borstelen we ze stevig. Oh, wat zijn ze dwars. Wel makkelijk dat ze grote hoorns hebben, dan zijn ze beter te hanteren. Ondertussen geef ik nog wat aanwijzingen aan de medewerkers die de vloer van de kinderboerderij schrobben.

14.50 uur: We gaan de dieren buiten voeren. Ik help medewerker Jasper om de Dexterkalveren de stal in te krijgen. Wat hebben die een hoog knuffelgehalte! En kijk: twee ganzeneieren erbij, leuk voor Brit.

15.00 uur: Ik 'controleer' de taken van Brit, dat doen we samen, daar leert ze van. Dan is haar programma van vandaag weer klaar.

15.13 uur: Wat een rust, de meeste medewerkers zijn omgekleed en richting de (taxi)busjes. Ik veeg het erf nog even samen met Jasper, en ruim op. Er is nog even tijd voor een potje kwartetten, voor ik de rapportage van vandaag maak. Zo, pc afsluiten en klaar. Weekend! De week is weer voorbij gevlogen.

17.34 uur: Heerlijk, ik kan thuis gelijk aanschuiven aan tafel.

19.07 uur: De eerste mensen druppelen binnen. Vanavond ontvang ik mede-ondernemers van het Dynamisch Netwerk Zorgboerderij. Erg leuk om uit te wisselen wat iedereen doet.

22.18 uur: Nou, dat was een pittige avond, maar met een goed resultaat. Ik kijk uit naar de volgende keer. De datum is net geprikt.

22.53 uur: Welterusten! Op naar de dag van morgen.

“Mensen kunnen helpen met paarden, dat is voor mij echt een geschenk!”

Vrijdagochtend, Oploo. In de stallen van zorgboerderij De Witte Hoeve is het een drukte van belang. Een tafereel van cliënten en verzorgers, kruiwagens en gieters. Er wordt hard gewerkt maar er is ook ruimte voor plezier en ontspanning. Om te paardrijden bijvoorbeeld. En daarvoor ben ik hier. Mijn afspraak laat niet lang op zich wachten. In de staldeuropening verschijnt equithérapeut Marianne Lucassen: blonde staart, gezonde kleur van de februarikou, stevig bruin paard aan de leidsels. Vandaag laat ze me meekijken met haar equithérapie – therapie met paarden.

“Een paard voelt je feilloos aan.”

klaar, dan kunnen we weer verder.’

Alle negen bewoners van de Witte Hoeve, evenals een aantal deelnemers van de dagbesteding, volgen inmiddels equithérapie. Maar welke cliënt ook, verstandelijk gehandicapten, mensen met een autistische stoornis, altijd is het doel om de zelfredzaamheid, mobiliteit en kwaliteit van leven van deelnemers te verbeteren. ‘Voor de één lijkt het in het begin meer geschikt dan voor de ander, maar uiteindelijk hebben ze er allemaal op hun eigen manier profijt van.’ Marianne probeert altijd met cliënten het gesprek aan te gaan, vooral met hoger-niveau gehandicapten. Over wat ze geleerd hebben, wat de therapie zegt over het dagelijks leven. ‘Sommige mensen hebben pijn in hun rug. Ze hebben dan letterlijk een rugzak die tijdens de therapie langzaam leegkomt. Eerst kunnen ze alleen stappen, later galopperen ze vrij rond.’

PITTIGE OPLEIDING

Aan de keukentafel vertelt Marianne Lucassen hoe ze de wereld van de equithérapie is ingetrokken. Een echt paardenmeisje dat op het HBO Sociaal Pedagogische Hulpverlening (SPH) studeert. De liefde voor paarden verdwijnt echter nooit helemaal naar de achtergrond. Uiteindelijk gaat Marianne op zoek naar een baan waarin beide passies tot hun recht komen. Ze komt terecht op de zorgboerderij van Frida Janssen, waar ze een paar uur per week met gehandicapten paardrijdt. Zonder diploma. Daar moet meer uit te halen zijn, vindt Frida.

Er blijkt een passende opleiding, SHP-E (zie kader). Een pittige post-HBO-opleiding van twee jaar waarin alles aan bod komt. Een cursist moet zowel beschikken over een opleiding in de zorg- en welzijnsector als Voltige 2. Dat betekent een achtergrond in pedagogiek én kunnen werken met paarden. ‘Dat laatste heb je echt nodig. Een paard moet goed getraind zijn omdat ik ondertussen de cliënt in de gaten moet kunnen houden.’ Tegelijk met Marianne volgen ook Frida en collega Francis Ermens een cursus: Francis is inmiddels equi-assistent, Frida equi-coördinator. In de setting van zorgboerderij blijkt dat een goede combi. Marianne

Equithérapie, ik weet niet wat ik ervan moet denken. Zet je iemand op een paard en dan gewoon maar rondjes rijden? Of is het meer zoals de paardenfluisteraar, en al het ongrijpbare dat daaraan te pas komt? Ik blijf er behoorlijk naast te zitten. Equithérapie is een echte therapie, met structuur, vaste patronen en doelstellingen – sociaal emotionele, psychosociale, motorische of psychomotorische doelen. Maar dan in een bijzondere driehoeksverhouding, waarbij niet de therapeut maar het paard in direct contact staat met de cliënt. Marianne: ‘Er is echt een band tussen paard en cliënt. Het paard spiegelt de cliënt, hij reageert als deze plotseling verkrampd of niet lekker in zijn vel zit. En als therapeut let je goed op alles wat het paard aangeeft.’

PAARD IS BOODSCHAPPER

Goed kijken en luisteren, naar zowel paard als cliënt, zijn belangrijke eigenschappen die je als equithérapeut in huis moet hebben. ‘Ik probeer altijd te registreren wat er gebeurt: lacht iemand, maar is het geforceerd? Heb ik dan wel juist gereageerd? Je moet je steeds afvragen wat voor de cliënt belangrijk is. Waar zit de kwaliteitsverbetering?’ Tussen paard en cliënt moet alles kunnen gebeuren, legt Marianne uit. Aan haar de taak dat mogelijk te maken. ‘Je zorgt voor veiligheid en scheidt de voorwaarden dat het paard door kan lopen. Stopt het met lopen, dan kijk je direct waarom. Zit de cliënt nog wel recht? Of soms zit iemand bijvoorbeeld ineens in de manen van het paard te friemelen. Is dat

heeft veel profijt van Francis als assistente, waarbij het een uitdaging is elkaar zo goed mogelijk aan te vullen. En wat Frida betreft: 'Die kent haar cliënten van haver tot gort en coördineert eigenlijk de hele boerderij. Ik kan dan niet op mijn eigen eiland gaan zitten. Zij moet weten wat ik doe en waarom.'

KONING TINY

Marianne neemt me mee naar de woonboerderij. Daar wacht Tiny, een man op leeftijd, hartklachten gehad en ook een beetje stijf. Dus mag hij van de dokter best wat meer bewegen. Hij zit behaaglijk weggezakt in zijn stoel en moet even tot actie worden gepord. Kordaat helpt een verzorgster hem uit zijn stoel. Even later wordt Tomba van stal gehaald, een gemoedelijk, bruin paard, een Tinker. Tiny helpt met poetsen en zadelen maar is erg afgeleid. Steeds wil hij er vandoor, ondeugende grijns op zijn gezicht. Het is de koelkast die lonkt, lacht Marianne. Tiny houdt van eten maar moet een beetje afvallen. 'Ik kan aan zijn gezicht zien dat hij iets van plan is.'

In de buitenbak laat Marianne Tomba even aan de longeerlijn warmlopen, intunen. Soms start ze een therapie met een warming-up of spelletjes, maar Tiny – muts verruild voor cap en reflecterend hesje – mag vandaag direct opstappen. Marianne constateert dat de grond te hard bevroren is: Tomba kan niet goed uitbalanceren om de houding van Tiny te corrigeren. Dus gaan we de drukke provinciale weg op. Tiny vindt het prachtig. Hij glundert en zwaait naar het verkeer. Marianne: 'Soms zit hij op dat paard alsof hij de koning is. Voelt zich net zo groot als de vrachtwagens die langsrijden.' En dat is belangrijk, vindt ze, want hij is een bescheiden persoon. Als we terug zijn wordt Tomba op stal gezet, de spullen opgeruimd. Tijdens de korte wandeling terug naar de woonboerderij voert Koning Tiny, gezellig gearmd met Marianne, het hoogste woord. Zijn uitgelatenheid is bijna tastbaar.

FLOW

Het is bijzonder om te zien welke uitwerking het paardrijden heeft, en ik raak langzaam geboeid door deze paardentherapeute. Maar toch, waarom nou die paarden? Marianne: 'Cliënten hebben maar een korte concentratieboog. Tijdens de equithérapie is er constant contact met het paard. En dat alleen is al waardevol.' Er is ook de onvoorwaardelijke acceptatie van het paard. 'Sommige cliënten hebben spierspanningen. Een paard voelt dat feilloos aan en accepteert het gewoon. Onvoorwaardelijk, ook als je een dikke buik hebt.' Een andere meerwaarde is die van het 'dragen'. Cliënten profiteren motorisch van de therapie, vooral van de bekkenbeweging en het ritme, de flow van het paard. 'Kijk naar Tiny, die is een stuk soepeler als hij twee keer in de week paardrijdt.' Het dragen heeft ook een psychische uitwerking. Vooral laag-niveau verstandelijk gehandicapten zijn als baby soms minder gedragen en geknuffeld. Omdat ze verkrampten, er soms minder mooi uitzagen. 'Tijdens de therapie komen er daarom soms ook veel emoties los.'

TWEEDE NATUUR

Wat maakt iemand een goede equithérapeute? Een passie voor paarden, dat is natuurlijk een open deur. 'Maar dan voel je goed aan wat een paard aan je door wil geven. Het is een tweede natuur.' Verder zijn geduld en doorzettingsvermogen belangrijk.

'Bij een nieuwe cliënt verwacht je wel eens te veel resultaat, maar het proces kan best lang duren.' Daarom is het belangrijk het positieve eruit te kunnen halen, zegt ze. 'Er was eens een cliënt die altijd aan het mopperen was. Dat deed hij tijdens de therapie niet. Of dat iemand een halster op kan hangen. Dat lijkt misschien niets, maar eerder kon hij het niet. Frida wijst er dan op dat elke stap al heel wat is.'

Op zorgboerderij de Witte Hoeve proberen de medewerkers altijd de mogelijkheden van cliënten te vergroten. 'Iemand zelf laten kiezen wat hij op zijn brood wil bijvoorbeeld. Zelfs als het daarna een knoeibende wordt.' De medewerkers kijken op dat punt ook kritisch naar elkaar. 'Dat is ook ons sterkste punt: elkaar scherp houden, oppassen voor werkblindheid. Reflecteren, graadmeters gebruiken en gebeurtenissen vastleggen horen daarbij.'

DROOMBAAN

In de toekomst wil Marianne zich meer in gaan zetten voor de kwaliteit en meerwaarde van equithérapie, samen met andere therapeuten. Want die meerwaarde lijkt nog niet altijd tot de wereld van de zorgverzekeraars te zijn doorgedrongen. Andere zorgboerderijen adviseert ze eens te kijken of equithérapie iets voor hen kan zijn. 'Er is veel uit te halen. En paarden zijn duur, als je ze dan toch op stal hebt staan, kun je ze net zo goed inzetten.' Deze therapeute lijkt in ieder geval haar droombaan te hebben gevonden: 'Ik ga nooit met slechte zin naar het werk. Vooral het werken met laag-niveau verstandelijk gehandicapten, daar kan ik echt van genieten. Ik ben er voor Tiny. Ik poets zijn tranen weg, we zwaaien samen naar auto's. Voor mij is het een geschenk, er is een wereld voor me open gegaan.'

“Dat iemand een halster op kan hangen, lijkt misschien niks, maar soms is dat al een hele stap.”

ZORGBOERDERIJ DE WITTE HOEVE

Aan het roer van Zorgboerderij De Witte Hoeve in Oploo (Noord-Brabant) staan Noud en Frida Janssen. Zij runnen met veel liefde en passie hun akkerbouwbedrijf waar ook ze een thuis bieden aan ongeveer tien mensen met een matige tot ernstige verstandelijke beperking. Die wonen op de boerderij en vinden er hun dagbesteding. De Witte Hoeve biedt ook dagopvang voor volwassenen met een verstandelijke beperking of autistische stoornis en kinderen met autisme. Naast paarden zijn er ook varkens en kleinvee op de boerderij. Kijk eens op www.zbdewittehoeve.nl.

PAARDEN EN ZORG: ZORG PK'S!

Er is steeds meer vraag naar het gebruik van paarden in de zorg en ook steeds meer aanbod. Er is een stichting die zich sterk maakt om de inzet van paarden in de zorg in de breedste zin van het woord te stimuleren: de Stichting ZorgPK's. Zo heeft ze een 'Handleiding Zorg met Paarden' gemaakt: een mooie verkenning van de mogelijkheden voor zorgboeren om met paarden te gaan werken bij hun zorgverlening. De handleiding is te vinden op www.zorgpk.nl

ZO WORD JE EQUITHERAPEUT

Equithérapie wordt op verschillende manieren gedefinieerd, en in feite mag iedereen in Nederland zich equithérapeute noemen, maar er bestaat wel degelijk een certificering voor. Ulrike Thiel verzorgt als enige in Nederland op de HippoCampus in Soerendonk de opleiding tot equithérapeute, de zogenoemde SHP-E (NL), Nederlandse Stichting Helpen met Paarden - Equithérapie. Meer weten? ste.hippocampus-nl.com

Ondertussen in Dalfsen

trioportret

> Annemie: “Ik vind het leuk om studenten mee te nemen in hun ontwikkelingsproces. Het geeft een win-situatie. Wij hebben er een paar extra handen bij, maar er is ook kennisuitwisseling. Dat houdt je als zorgboerin scherp. Ik vind het belangrijk dat stagiairs niet alleen de verplichte competenties leren maar ook hun eigen talent ontdekken. De mooiste eigenschappen van Dorien vind ik dat ze heel rustig is. Een zelfstandige werker die veel aandacht geeft. Voor Herman is het waardevol om bezig te zijn in de groene ruimte zonder dat er druk achter zit. Hij hoeft niet te presteren. Zo kan hij zijn eigen talent ontdekken, ontdekken waar hij gelukkig van wordt.”

Even buiten Zwolle ligt de biologische melkveehouderij van Annemie Lepelaars en Thijs Scholten, een bedrijf van bescheiden formaat waarvoor nauwelijks toekomstperspectief bestaat. Annemarie, van huis uit maatschappelijk werker, ziet de behoeftes in de zorg, en een aantal jaar geleden besluiten ze een zorgboerderij te beginnen. Landjuweel De Hoeven biedt dagbesteding aan cliënten met een stoornis in het psychiatrische en autistische spectrum. Onder hen is Herman Weelink, die vier keer in de week zijn handen uit de mouwen komt steken. Dorien Wassing, student Landbouw en Zorg, loopt er stage. Vorig jaar werd Landjuweel De Hoeven Leerbedrijf van het jaar.

> Dorien: “Het is heel waardevol hoe Annemie met je ontwikkeling omgaat, met hoe jij jezelf als stagiair ontwikkelt. Het meest speciale dat ze mij heeft meegegeven is na te denken over mijn talent. Wat kan ik mensen meegeven? Ik vind het leuk om met deze doelgroep te werken. Deze cliënten zijn zelfstandig. Je kunt met ze samenwerken en ook wat van hen leren. Voor mij is de meerwaarde van zorglandbouw dat mensen zichzelf kunnen zijn, dat ze geaccepteerd worden. Het benadrukken van wat ze wel kunnen, in plaats van wat ze niet kunnen. Mijn geluksmoment is wanneer ik zie dat een cliënt groeit, dat ik mensen kan helpen en iets mee kan geven.”

> Herman: “Iedere gek heeft zijn gebrek, verder is het hier gewoon heel gezellig. Er wordt veel gelachen. Maar soms is het ook best serieus allemaal. Er zijn veel diepzinnige gesprekken. Ik kom net uit een depressie. Ik heb de zorg en aandacht nodig. Deze dagbesteding heeft voor mij meerwaarde, het werk geeft voldoening. Bij het maken van groentepakketten bijvoorbeeld. Dat doe je echt voor een klant. Maar ik ben het liefst buiten, met de grond bezig. Ik werk graag met mijn handen. In het begin moesten ze mij hier echt remmen. Ik liep mijn eigen voeten voorbij. Nu weet ik: wat vandaag niet afkomt, komt morgen wel af.”

ZORGBOERDERIJ LANDJUWEEL DE HOEVEN, DALFSEN, OVERIJSSSEL

Sinds 2004 actief in zorglandbouw
Aantal cliënten: 10 per dag, ruim 20 in totaal
Aantal medewerkers: 2
www.landjuweeldehoeven.nl

eigentijds. spiritueel. aards.

WARMONDERHOF
O P L E I D I N G E N

Landbouw en Zorg MB niveau 4 in 2 jaren
(vereiste voorkennis MBO groen niveau 3)

Groenhorst www.warmonderhof.nl

Bent u klaar voor de toekomst?

LTO Noord Advies en onze adviseurs zijn VAB gecertificeerd

Weet hoe je onderneemt

Onze adviseurs staan voor u klaar met antwoorden op al uw vragen over landbouw, zorg en welzijn. Wilt u meer informatie? Bel dan (0572) 32 82 82, mail naar advies@ltonoordadvies.nl of kijk op www.ltonoordadvies.nl

Welig tieren op de zorgboerderij

Ik heb een rigoreus besluit genomen

Ik weet nog dat ik de eerste keer op een zorgboerderij kwam. Heel onverwacht eigenlijk: ik kwam 'gewoon' voor een vergadering op de boerderij. Het bleek ook een zorgboerderij te zijn. En om eerlijk te zijn: de eerste kennismaking was geen onverdeeld genoegen. Dat lag niet aan de zorgboerderij, maar aan mij. Ik voelde me ongemakkelijk, onverwacht geconfronteerd met zorgcliënten van divers pluimage. Dat maakte ik verder nooit mee. Die zitten toch altijd in een instelling? Maar bij het eerste kopje koffie en rondje over het bedrijf werd ik geraakt door de echtheid en het enthousiasme van de hulpboeren. En door de geweldige passie en zorgzaamheid van de zorgboer. Hij straalde het van alle kanten uit: dat zorgboer zijn geen beroep is, maar een roeping. En dat zorgdragen voor een ander geen last is, maar juist veel voldoening geeft. Het ritme van de landbouw en de zorg voor gewassen en dieren is een prachtige omgeving waarin zorgvragers welig kunnen tieren.

'Zorgen voor' zit in iedereen, weet ik. Dat maakt ons mens. Toch vreemd dat we dat zo uit ons werkend bestaan hebben verdrongen. We zijn ons steeds verder gaan specialiseren. Zeker ook in de landbouw. Verschillende activiteiten combineren en meerdere vaardigheden gebruiken? Het werd gezien als inefficiënt. Specialisatie zou ons verder brengen. Maar het is juist de afwisseling die het leven leuk maakt. Ons uitgedaagd te voelen meer van onszelf te laten zien en al onze verschillende talenten aan te boren.

De zorglandbouw liet me niet meer los. Als kenniscoördinator van de Taskforce Multifunctionele Landbouw zag ik de sector groeien: meer bedrijven, meer doelgroepen en er kwam ook wonen op de zorgboerderij bij. En de sector wordt steeds professioneler. De uitdaging is wel dat bedrijven hun unieke kwaliteiten en de charme van de kleinschaligheid vasthouden. Dit vraagt om nieuwe vaardigheden van bestaande en nieuwe zorgboeren. Het is daarom fantastisch dat steeds meer zorg-instellingen hiervoor opleidingen en cursussen aanbieden. Een gouden belofte voor de verdere ontwikkeling van deze prachtige sector!

Ik ben zelf inmiddels zo besmet geraakt met dit prettige virus, dat ik een rigoreus besluit heb genomen: ik ga het ouderlijke landbouwbedrijf overnemen en zelf een zorgboerderij beginnen. Het beton van de vloer van het nieuwe gebouw is net gestort en de spanten staan overeind. We openen komend najaar. Ik hoop dat ook op Boerderij Op Aarde (www.boerderijopaarde.nl) zowel de zorgdeelnemers als de zorgboer welig zullen tieren.

Arjan Monteny,
Taskforce Multifunctionele Landbouw

VRAGEN & ANTWOORDEN over zorgboeren

Beste
Derk...

Beste
Mariëlle...

Derk Pullen is Adviseur Landbouw, Zorg en Welzijn bij LTO Noord Advies.
Voor vragen of andere ondersteuning is hij te raadplegen. Bel 0572-32 82 82 of mail hem: dpullen@ltonoordadvies.nl.

Mariëlle Boerman is voorlichter opleiding Zorg en Leefomgeving.
Contact: Boerman@groenewelle.nl, of bel 038 - 467 11 20.

De lerares van onze dochter suggereerde dat zij zich goed thuis zou kunnen voelen op een zorgboerderij. Op school komt ze niet altijd tot haar recht vanwege haar beperkingen. Maar kan elke boerderij zich zomaar zorgboerderij noemen?

Zorgboerderij is géén beschermde titel. Dat betekent dat elke onderneming zich mag tooien met het etiket 'zorgboerderij'. In de praktijk zien we ook dat boeren, burgers en buitenlui zich zo profileren. Dat is weer verwarrend, want er ontstaat wel een heel kleurrijk landschap, maar klanten zien dan soms door de bomen het bos niet meer. De georganiseerde zorgboerensector probeert zich daarom duidelijk te onderscheiden en hanteert een aantal criteria waar je op kunt letten. Kort samengevat zijn die: een onderneming in het buitengebied die met groene tools (locatie, voorzieningen én activiteiten) mensen met een beperking een passende plek mét kwaliteit biedt.

We krijgen vaker vragen uit de omgeving of we ook zorg kunnen gaan bieden aan ouderen op ons bedrijf. Dat lijkt ons wel wat, maar hoe krijgen we onze zorgdiensten betaald?

Zorgboerderijen ontvangen tot nu toe meestal een vergoeding vanuit de AWBZ (bijvoorbeeld via een pgb). Maar er is het nodige in beweging. Veel zorgvragers gaan in 2013/2014 een beroep doen op de gemeente (Wmo) voor hun dagbesteding. Gemeenten zijn op dit moment hard bezig om hiervoor beleid te ontwikkelen. En zorgboeren zijn ook hard bezig om zich samen richting gemeente(n) te profileren, in beeld te zijn als aantrekkelijke, flexibele en kleinschalige aanbieder voor zorg op maat. Op dit moment is belangrijk: wacht niet af maar handel pro-actief en overtuig met vernieuwende, duurzame producten en diensten. En: sta met beide benen in de actualiteit en weet wat er speelt in de regio.

Hoi, kun je me helpen? Ik ben aan het twijfelen tussen twee opleidingen: een reguliere zorgopleiding of een combinatie-opleiding zoals de opleiding Zorg en Leefomgeving. Wat zijn de grootste verschillen?

In de opleiding Zorg en Leefomgeving krijg je les in het verzorgen van dieren, werken aan teelt en productie en ondernemerschap. Deze groene, ondernemende onderdelen ontbreken bij de reguliere zorgopleidingen. Natuurlijk besteden beide opleidingen veel aandacht aan hoe je verschillende doelgroepen zorgvragers kunt begeleiden. Je gaat dan in op onderwerpen zoals wonen, werken en dagbesteding. In beide opleidingen krijg je ook vakken als Nederlands en rekenen. Kies je voor de opleiding Zorg en Leefomgeving dan combineer je de kennis van groene aspecten met het begeleiden van zorgvragers. Daarom is die opleiding uitermate geschikt als je ervan houdt om met mensen te werken en om te werken in en aan de groene (leef)omgeving van mensen die zorg nodig hebben. Weet je dat van jezelf? Veel succes met kiezen.

Ik zit nu op het vmbo. Het lijkt me leuk om straks de opleiding Zorg en Leefomgeving te gaan doen, maar bij wat voor soort bedrijven kan ik daarna aan de slag?

Met een diploma Zorg en Leefomgeving kun je terecht bij zorgboerderijen, zorginstellingen en kinderboerderijen. Daar combineer je de zorg voor verschillende soorten mensen die zorg nodig hebben met de zorg voor hun omgeving. Door samen lekker actief (buiten) bezig te zijn - denk aan dieren verzorgen, planten kweken, oogsten - werk je aan hun gezondheid. Op dit moment zijn er in Nederland ruim duizend zorgbedrijven, die een volwaardige professionele sector vormen. Die sector heeft behoefte aan goed geschoold personeel: mensen die kennis en vaardigheden hebben op het gebied van mensen, dieren, planten en ondernemerschap. Met je diploma van de opleiding Zorg en Leefomgeving ben je dus verzekerd van interessant, maatschappelijk werk.

Hallo, ik denk erover na om naast mijn tuinderij ook zorg te gaan aanbieden aan mensen met een verstandelijke beperking. Ik vroeg me af of er nog wel ruimte is voor nieuwe zorgboerderijen?

Een terechte vraag die je stelt, zeker nu er veel verandert in de financiering van de zorg. Tegelijk: jazeke, er is ruimte voor nieuwe zorgboerderijen! Maar wel met hun eigenheid, met nieuwe concepten, nieuwe producten, nieuwe vormen. Er is ruimte voor ondernemers die kansen zien, op tijd meebewegen met ontwikkelingen en inspelen op veranderende markten. En dat tegelijk met passie en enthousiasme voor mens en dienstverlening. Naast gezond ondernemerschap en een zakelijke benadering, is hart voor je werk essentieel. Daarop rekent de klant je ook af, want die is op zoek naar kwaliteit. Veel succes met je overwegingen!

Sinds acht jaar werk ik mee op het melkveebedrijf van mijn partner. Eerder was ik groepsleider in een zorginstelling voor kinderen met een beperking. Ik droom ervan om op ons bedrijf te starten met een logeertzorgboerderij voor deze kinderen. Is daar vraag naar?

Dit is een heel lastig segment. Ook logeerboerderijen (officieel heet dat: Kortdurend Verblijf) hebben te maken met de overheveling van de financiering van de AWBZ naar de Wmo. Kijk dus kritisch naar het beleid dat jouw gemeente hierop ontwikkelt. Oriënteer je dus goed op de markt en steeds op actueel beleid. Zorg dat je een vorm van zorgen aanbiedt waar continuïteit in zit. En kies zeker iets waar je zelf helemaal achter staat!

In mijn dorp zijn steeds minder jonge mensen, dus daar moet ik het als zorgboer niet meer van hebben. Ik zie en hoor wel dat er steeds meer senioren komen. Hoe kan ik daarop inspelen?

Nederland vergrijsst. Het aantal ouderen met een zorg- of ondersteuningsvraag stijgt snel. Deze nieuwe generatie senioren is zelfbewust, assertief, wil eigen keuzes maken en de regie houden. En heeft soms ook de nodige euro's bij elkaar gespaard... Ook die groep vormt een marktsegment om eens goed naar te kijken. Creatieve vormen van dagbesteding en activiteiten, in nieuwe woonconcepten... Denk daarbij niet in termen van zorg, maar maak positieve associaties als *gastvrijheid*, *zelfstandigheid*, *welness* en *vrijheid*. Ontwikkel zo een concept dat bij jezelf én bij de nieuwe *senior* past.

Ik rond binnenkort mijn opleiding tot zorgboer af, en vraag me af waar nou nieuwe kansen voor zorgboerderijen liggen?

In het algemeen: kijk naar wat er speelt in de samenleving en ontdek hoe je daar als agrarisch ondernemer op in kunt spelen. Zo is er veel gaande op het gebied van jeugd (bijvoorbeeld jeugdzorg naar de gemeente, Passend Onderwijs). Welke kansen biedt dat? Of op het gebied van arbeid, werk & inkomen (bijvoorbeeld het verdwijnen Wajong, Wet werken naar Vermogen): wat betekent dat voor ondernemers in de zorg? Denk creatief en buiten bestaande kaders, zoek mogelijkheden om met andere partijen samen te werken, met het onderwijs, welzijn, reïntegratiepartners. Sla nieuwe bruggen naar de samenleving en onderneem in de ruimte die ontstaat!

In dit magazine vindt u allerlei verhalen over het opleiden van werknemers en ondernemers voor een zorgboerderij. Dit artikel heeft een heel andere insteek. Het gaat over zorgboeren die in samenwerking met het onderwijs zélf zorgen voor opleiding en certificering van de aan hun zorg toevertrouwde jongeren. Jongeren die om wat voor reden dan ook geen diploma (startkwalificatie) kunnen halen. In dit artikel leest u meer over het traject dat tot nu toe gelopen is, over de toekomstplannen en eventuele mogelijkheden om hier als zorgboer of school op in te haken.

Inmiddels is een aantal certificaten 'Werken in de plantenteelt' op zorgboerderij De Kersenkooi uitgereikt. Betrokkenen zijn het er unaniem over eens dat de eigenwaarde van deze jongeren enorm gegroeid is door het behalen van dit certificaat. Bovendien vergroot het hun kansen op de arbeidsmarkt en biedt het zorgboeren mogelijkheden voor extra dienstverlening.

De zorgboer als opleider van nieuwe medewerkers in de sector groen

Onderwijsadviesbureau KPC Groep in 's-Hertogenbosch heeft zijn sporen verdiend in het ontwikkelen van en adviseren over onderwijs aan jongeren met speciale zorg. Het project in dit artikel is slechts een van de voorbeelden van de ruime ervaring met certificering voor jongeren die het niet lukt een diploma (startkwalificatie) te behalen. Roelof de Jong (KPC Groep): "Ons uitgangspunt is altijd gezamenlijk op zoek te gaan naar oplossingen op het vlak van arbeidstoeleiding en maatschappelijke participatie. Ons uitgebreide netwerk in de groene sector komt daarbij goed van pas."

Voor meer informatie over certificering op zorgboerderijen of het genoemde project kunt u contact opnemen met Roelof de Jong: 06 12855904
r.dejong@kpcgroep.nl
www.scholingvoorarbeid.nl

ADVERTORIAL

Zorgboerderij De Kersenkooi

In Kats bij Goes ligt de zorgboerderij De Kersenkooi, een fruitteeltbedrijf waar jongeren en volwassenen met een beperking en/of onderwijsachterstand werken en leren. Vaak zijn ze niet gekwalificeerd. Niet omdat ze niet kunnen leren. Maar omdat er ergens iets fout ging en een diploma halen in het reguliere MBO een te groot struikelblok voor hen vormt. De Kersenkooi biedt hen een voorspelbare werkomgeving en routinematig werk. Door deze veilige omgeving ontwikkelen zij zich tot goed in te zetten arbeidskrachten, die in de betreffende regio – waar veel vraag is naar dit soort arbeidskrachten – prima aan het werk zouden kunnen. Een gevraagde kwalificatie is wel van belang. Terug gaan naar het reguliere MBO of ander onderwijs is voor hen echter vaak geen optie.

De Kersenkooi was ervan overtuigd dat een vorm van kwalificatie voor deze jongeren toch mogelijk moest zijn en ontwikkelde samen met onderwijsadviesbureau KPC Groep en kenniscentrum Aequor het aangepaste traject 'Werken in de plantenteelt', met als uitstroomrichting 'fruitteelt'. Inmiddels heeft een aantal jongeren dit traject doorlopen en met succes afgerond. Ze hebben examen gedaan en een door de branche erkend certificaat behaald. Dit certificaat (ervaringsprofiel) maakt toekomstige werkgevers duidelijk over

welke competenties de jongeren beschikken en biedt de jongeren zelf meer kansen op de arbeidsmarkt. En mochten ze alsnog de stap naar het onderwijs maken, dan is duidelijk wat hun kwalificatie is. "Maar", zegt eigenaar Martin Nelis van De Kersenkooi, "nog belangrijker is de eigenwaarde die deze jongeren hebben teruggekregen door het feit dat ze nu een geldig certificaat hebben. Bij allemaal heeft het iets teweeg gebracht. En ook al doen ze verder niets met dit certificaat, dat alleen is voor mij eigenlijk al voldoende. Eén van hen is overigens nu in vaste dienst bij mij en geeft rondleidingen, een ander heeft een vervolgstap gemaakt, is uit de zorg en volgt een opleiding in een andere branche."

Kansen in educatie

Heleen Brouwer was vanaf het begin betrokken bij de scholing van deze jongeren en de ontwikkeling van de leerlijn. "Ik merkte dat deze jongeren veel kunnen, maar dat klassikaal leren vaak een probleem vormt. Door hen in de praktijk aangepaste leerstof uit niveau 1 en 2 voor fruitteelt aan te bieden, bleek dat zij dat niveau wel aankonden. Het zou alleen weer lastig worden als daar andere vakken bijkwamen, een diploma halen was dan ook onmogelijk. Via Aequor kwam ik in contact met Roelof de Jong, werkzaam bij KPC Groep, en samen met hem is de leerlijn ontwikkeld met als afsluiting een certificaat." Ook zij onderschrijft de hervonden eigenwaarde bij de jongeren die het certificaat behaalden.

Naast de genoemde leerlijn bij De Kersenkooi (plantenteelt), zijn er door KPC Groep ook andere geschikte leerlijnen ontwikkeld voor de groene sector: bloemen, dieren en groenvoorziening. Roelof de Jong zegt hierover: "Binnen het SVA-programma (Scholing Voor Arbeidsleerlijnen) hadden we al diverse succesvolle leerlijnen in andere sectoren voor leerlingen met een laag leer- en arbeidsperspectief. Met deze leerlijnen zijn er nu ook binnen de groene sector meer kansen voor deze jongeren om verder te komen. Ofwel voor een stap naar ander (betaald) werk ofwel om door te kunnen stromen naar een opleiding op een hoger niveau."

Over de rol van de zorgboeren is De Jong duidelijk: "De leeromgeving die deze boeren bieden is geweldig! Uiteraard zou het mooi zijn als alle jongeren direct via het regulier onderwijs een diploma zouden behalen, maar het is nu eenmaal een feit dat er altijd jongeren uit de boot vallen. Bovendien bieden deze zorgboerderijen de kans zich educatief verder te ontwikkelen en hier eventueel extra inkomsten uit te genereren. Een kans voor de jongeren en een kans voor de werkgever."

Toekomst

Hij vervolgt: "Het is niet voor niets dat we van plan zijn een nieuw project te starten met vijf AOC's en vijf landbouwbedrijven. Doel is deze landbouwbedrijven te laten doorontwikkelen van zorgboerderij of boerderij met een zorgtak naar een leerwerkcentrum.

Waarbij de leerroute vooral gericht is op het behalen van een startkwalificatie in nauwe samenwerking met het AOC."

Landjuweel De Hoeven – in 2011 uitgeroepen tot beste leerbedrijf in de groene sector – is een van de landbouwbedrijven die wil participeren in dit project. Eigenaar Annemie Lepelaars: "Toen ik hoorde over het project wilde ik meteen deelnemen. Het zou geweldig zijn als we samen met het AOC een programma op maat kunnen bieden aan een aantal jongeren die hun opleiding niet hebben kunnen afmaken en aan onze zorg zijn toevertrouwd. Een programma waarmee ze zich verder kunnen ontwikkelen en waarbij door certificering duidelijk is voor werkgevers wat ze kunnen. En op deze manier werken we dus ook mee aan het landelijk streven naar minder uitval van jongeren in het onderwijs. En dragen we bij aan het oplossen van het arbeidsmarktprobleem op de regionale arbeidsmarkt."

Kijkend naar haar eigen bedrijf: "Concreet zou het op dit moment bij ons om drie deelnemers gaan. Maar ik ben ervan overtuigd dat er ook andere zorgboerderijen zijn die hier behoefte aan hebben. Je zou zelfs kunnen denken aan uitwisseling. Bijvoorbeeld dat een van onze deelnemers tijdelijk naar een andere zorgboerderij gaat om daar een certificaat te halen in een richting die op ons bedrijf niet mogelijk is en andersom. Gezamenlijk kunnen we nog veel meer bereiken en werkelijk iets nieuws bieden."

Opleidingen *Zorg & Leefomgeving* bieden uniek werkveld

Aan de slag als activiteitenbegeleider, voorlichter groene zorg of ondernemer van een zorgbedrijf? Kies dan een van de opleidingen *Zorg & Leefomgeving*. Veel studenten kiezen direct na hun vmbo-opleiding voor deze unieke opleiding. Maar er zijn ook studenten die al een andere mbo-opleiding hebben gevolgd of een paar jaar aan het werk zijn. Vast staat dat de studenten allemaal iets hebben met mensen, dieren en planten. Er zit vast een opleiding bij jou in de buurt!

STEL...

...je werkt op een zorgboerderij en er komt een nieuwe bewoonster: Anna, een meisje van 17 met het syndroom van Down. Je wilt dat ze zich snel thuis voelt, dus neem je veel tijd voor de rondleiding. Je collega koos voor een andere richting: ze geeft voorlichting over 'groene zorg'. Groene zorg heeft effect, want door de groene omgeving een beetje aan te passen, voelen de mensen zich veel beter.

Als je zorg met groen combineert, help je de natuurlijke omgeving vorm te geven van mensen die tijdelijk of permanent extra zorg nodig hebben. Zo kun je mensen als Anna onder je hoede krijgen op een zorgboerderij, maar ook mensen helpen die revalideren, burn-out zijn of op een andere manier begeleiding nodig hebben. Patiënten in een ziekenhuis bijvoorbeeld, of ouderen waar je een uurtje per dag mee in de weer bent. Voor veel functies moet je stevig in je schoenen staan, veel geduld hebben en inzicht hebben in de mensen waar je mee werkt. Je hebt dus niet alleen groene vingers, maar ook een brede schouder en een luisterend oor!

IETS VOOR JOU?

Kies je voor *Zorg & Leefomgeving*, dan leer je hoe je zorgt voor mensen die zorg nodig hebben. Het is een brede opleiding. Zo leer je hoe je moet plannen, bemesten, zaaien, oogsten, maaien, planten, melken en dorsen. Ook leer je meer over de condities van de mensen die je tegenkomt en hoe je op basis daarvan kunt inschatten wat hun wensen zijn. Je overlegt met opdrachtgevers en bewaakt de kwaliteit van

het bedrijf. Voor onverwachte problemen heb jij een oplossing. Op een flexibele en creatieve manier biedt jij een waardevolle dagtaak aan mensen die zorg en begeleiding nodig hebben.

Beroepen: Activiteitenbegeleider - Werkbegeleider zorgboerderij - Ondernemer zorgboerderij - Bedrijfsleider zorgbedrijf - Personal coach - Voorlichter Groene zorg.

SAMENWERKEN VOOR KWALITEIT

Acht groene onderwijsinstellingen hebben ruim twee jaar samen gewerkt in het project 'Zorgeloos beleven'. Met het bedrijfsleven hebben ze de opleidingen *Zorg en Leefomgeving* op een hoger niveau gezet. Zo is er onder meer gezamenlijke lesstof ontwikkeld. Studenten van alle opleidingen zijn gegarandeerd van kwaliteit en krijgen een gelijkwaardig diploma. Alle nieuw ontwikkelde lesstof is inmiddels beschikbaar via Wikiwijs, de digitale databank voor het onderwijs.

AOC De Groene Welle

MBO Hardenberg
www.degroenewelle.nl

AOC Friesland

MBO Leeuwarden
www.aocfriesland.nl

AOC Oost

VMBO/MBO Doetinchem
 VMBO/MBO Twello
www.aoc-oost.nl

Clusius College

VMBO/MBO Alkmaar
www.clusius.nl

Edudelta College

VMBO/MBO Goes
www.edudelta.nl

Groenhorst College

MBO Dronten
www.groenhorstcollege.nl

Helicon Opleidingen

MBO Nijmegen
www.helicon.nl

Wellantcollege

MBO Dordrecht
www.wellant.nl

EVC-trajecten

Ervaring, kennis en vaardigheden in beeld brengen

www.cursusencontract.nl

Is uw ervaring een diploma waard?

U bent al een aantal jaar zorgboer en heeft al veel kennis in huis, maar u wilt niet een volledige opleiding volgen? Wellicht is een EVC-traject iets voor u!

Via een EVC-procedure kunt u uw ervaring, kennis en vaardigheden helder in beeld brengen. EVC, het ervaringscertificaat, erkent en waardeert wat u heeft geleerd op school, thuis of op het werk.

Wij bieden:

- individuele begeleiding
- betrouwbare en valide beoordelingsprocedures
- gecertificeerde assessoren
- landelijk erkend ervaringscertificaat

Cursus & Contract

AOC

Cursus & Contract is een onderdeel van FRIESLAND

Hoe vergroot werken op een zorgboerderij de zelfredzaamheid van deelnemers? Hoe vergroot het hun vermogen om actief deel te nemen aan de maatschappij?

Download deze brochure op www.landbouwzorg.nl.

Meer publicaties over multifunctionele landbouw zijn te bestellen in de webwinkel van www.landwerk.nl.

Educatief cabaret voor alle typen leerlingen vanaf groep 8

Johan Cahuzak
Theater

- Pesten
 - Zinloos geweld
 - Riskante genotmiddelen
 - Gedrag in 't verkeer
 - Discriminatie
 - En meer
- En eventueel op maat

Meer informatie, ook over andere mogelijkheden:

www.johancahuzak.nl

info@johancahuzak.nl tel: 06-222 66 718

Weinig budget? Toch mailen, betaal desnoods met kachelhout
Weinig kopzorg en interessante subsidievoorstellen

Colofon

'Zorgboer M/V' is een eenmalige uitgave van acht AOC's om docenten en andere geïnteresseerden te informeren over het vak van 'zorgboer'.

Deze uitgave is mede mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van de Groene Kennis Cooperatie en de Federatie Landbouw en Zorg.

REDACTIETEAM

Vanuit AOC's: Afke Zandvliet, Mariëlle Boerman
Vanuit Communicatiebureau de Lynx: Miranda Koffijberg, Lotty Nijhuis
Aan dit nummer werkten verder mee: Wim van Wijk, Rita Hanekamp

FOTOGRAFIE

Cover: Guy Ackermans
Foto kievitskuikens (cover, p.4, p.20) en foto steenuil (p.13): www.vogeldagboek.nl
Zie verder vermelding bij artikelen (anders beeldbank Taskforce Multifunctionele Landbouw)

VORMGEVING

Annemarie Wijmenga, Communicatiebureau de Lynx

ADVERTENTIEWERVENING

Afke Zandvliet

DRUKWERK

Control Media bvba, Wildert (BE)
Oplage: 6.000

April 2012

CONTACT

a.zandvliet@aocfriesland.nl

ZORGZAAMHEID VOOR MENS EN DIER

Ben jij iemand die de combinatie van het verzorgen van dieren en het zorgen voor mensen een leuke uitdaging vindt? Binnen de drie- of vierjarige opleiding Zorgbedrijf Dierenhouderij combineer je sociale bewogenheid met alles wat leeft en zorg nodig heeft. Zo word je opgeleid tot werkbegeleider of ondernemer op een zorgbedrijf, die kennis heeft van de agrarische sector en die tevens een goede begeleiding kan geven aan zorgvragers.

Iris: "Bij het borstelen van een paard moet je heel doordacht uitleggen aan een cliënt wat de gevaren zijn van het omgaan met zo'n groot dier. En het begeleiden houdt niet op bij voordoen. Het mooiste is altijd als op het eind de dag betekenisvol was."

Clusius College Alkmaar
Drechterwaard 10-16, 1824 EX
tel (072) 561 09 34

Kijk voor meer informatie:
www.clusius.nl

U & agrifirm

Agrifirm Feed is betrokken bij het werk op stal en in de wei. Onder andere via innovatieve voerconcepten die het rendement op het boeren erf verbeteren. Maar wij vinden het ook belangrijk dat veehouders elkaar ontmoeten, van gedachten wisselen en ervaringen opdoen. Daar doen wij graag aan mee, want kennis delen draagt bij aan een beter resultaat.

Zo zijn we een schakel in uw succes.

schakel in succes

Beeld: Hannah Anthony

**GROEN IS
OVERAL
IN JOUW
WERELD!**

GROEN IS OVERAL IN JOUW WERELD!

Wil jij werk maken van een groene wereld? En een echt leuke opleiding doen? Dan biedt het groene MBO je volop kansen. Kies voor Food, Gezondheid, Recreatie, Design, Teelt, Techniek, Bloem, Natuur, Handel, Dier of Milieu en jij hebt straks de banen voor het uitzoeken!

Kijk voor een MBO-opleiding bij jou in de buurt op WWW.GROENONDERWIJS.COM

